

A magyarországi *Inocybe*-fajok, tekintettel az európai fajokra

Írta: Szemere László, Somogyfajsz

A susulykák a nem fehérszórás lemezesgombáknak egyik népes neme. Aprók, vagy közepes nagyságúak, 1–10 cm közötti kalapméretekkel.* Kalapjuk \pm kúpalakú, púpos, azután szétterülő, de a legtöbb fajnál ekkor is púpos marad. A kalapon rendszeren vannak finomabb-durvább szálak-pikkelyek, ezek a tető felé rendszerint sűrűsödnek. A fajok egy jó részénél a kalap pereme behasadozásra hajlamos, szélük pedig a kezdeti fátyol maradványai révén cefatos lehet. A kalap színe a fehérestől okkeren, barnán, sárgásbarnán át a vöröses-sötétbarnáig terjedő, de egyes fajokon, legalább is átmenetileg, rózsaszín és lila is előfordulhat.

A lemezek eleinte fehéresek, vagy legalább is világosan színezettek, ahogy a gomba érik, a lemezek színe is megváltozik, és pedig okker-fahéjbarnán át a vörösesbarnáig, és élük legtöbbször világosabb (piszkos fehéres) marad.

Tönkjük tömött, \pm egyenletes vastag, sima, vagy szálás-rostos, olykor gyűrűszerű fátyolmaradvánnyal. Tetejük gyakran lisztes-korpás, aljuk sokszor \pm párkányosan gumós. Színük a kalap színénél rendszeren világosabb, olykor fehér is. A kalap és a tönk színe, a hús színe és színváltása fontos meghatározó bélyegek.

Húsuk világos, vagy enyhén színes, szintartó, vagy elszínesedő. Rossz íze vagy szaga csak kevés fajnak van; általában semmihez sem hasonlítható, de jellegzetes szagot árasztanak, amit susulykaszagnak nevezünk. A susulykák között több halálosan mérgező faj is van; ártalmasság dolgában mindjárt a galócák után következnek. Mérgező voltukat keserű, vagy csípős íz ugyancsak nem árulja el. A susulykák okozta mérgezési esetek száma azért mégis jóval alatta marad a galócáknál, mert az apró, alig kívánatos gombákat a szedők elkerülik. A betegeket az idején jött orvosi segítség a legtöbb esetben kigyógyítja.

Az *Inocybe*-fajok spórái tömegben piszkos barnák, nagyító alatt sárgák, vagy okkersárgák, esetleg okkerbarnásak. Simák, bütykösen szögletesek, vagy tüskések. Utóbbiak gömbölyűek, a többiek \pm mandula alakúak. A szögletes spórák szerkezetét jobban láthatjuk, ha tárgylemezen előzetesen kihullatott spórákat szárazon, fedőlemez nélkül szemléljük. Az ábráimon a spórák melletti sz. betű azt jelenti, hogy a spóra szárazon, az n. betű pedig hogy nedvesen milyent mutat. A nem simaszórás fajokat némely szerző *Asterosporina* Secr., ill. *Clypeus* Britz név alatt külön génuszként kezelte. De a sok se ilyen, se olyan spóra miatt ezt az elkülönítést nem lehet elfogadni, eltekintve attól, hogy egy és

* Egyes fajok példányai kivételként nagyobbak is lehetnek.

ugyanazon gomba spórái is lehetnek hol simák, hol meg \pm szegletesek (7. stb.). Ha egyéb nincse említve, akkor a leírásokban szereplő spóraszín a vízcseppben vizsgált spóra színére vonatkozik. A szárazon, de a mikroszkópon át vizsgált spóra rendszeren sötétebb, azaz inkább okkerbe, barnába hajló. A tömegben kihullott spóra (spórákép) színe meg még sötétebb barna, fahéjbarna, esetleg bíborbarnába hajló.

A bazidium \pm bunkóalakú, 2—4 spóras. A legtöbb *Inocybe* lemezein van cisztida, ezek a bazidiumoknál jóval magasabbak, megnyúlt tömlő-, palack- vagy hólyagalakúak, tetejükön olykor ottragadt barna szemcséket, vagy kristályokat észlelhetünk. Néhány fajnál nincs rendes cisztida, de a lemezek élén ezeknek is vannak meddő (üres) cisztidái, ezeket a leírásokban álcisztidáknak nevezem. Ilyenek: 3, 4, 5, 6, 9, 10, 17, 23, 28, 29, 36, 38 és 48. sz. fajoknál vannak. Az *Inocybék* cisztidáin gyakran lehet kalciumoxalát kristályokat észlelni. Ezeknek kristály mivolta azonban »száraz« tárgylencsével nem vehető ki. Festetlenül, de olajimmerzióval a fiatalabb gombáknál meglátszanak a kristályok, amelyeket azonban tisztán csak akkor látunk, ha a készítményt antracénzölddel (ammoniaoldatban) megfestjük. (H e i m : Le genre *Inocybe*, p. 40.) Fennforog annak a lehetősége is, hogy egyes fajoknak olykor van valódi cisztidája, máskor meg nincs (7).

Susulykagombáink leginkább erdőkben, a földön teremnek, nagyritkán egészen elkorhadt fatörzseken is. De kertekben, ligetekben, vagy csak gyéren befásított területeken is található. Általában melegszerető, kora tavasszal és késő ősszel kevés kerül a szemünk elé. Hazánk éghajlata, főleg a déli részeken, kedvező a számukra. Bizonyos fanemekhez a *Inocybék* nem ragaszkodnak szigorúan.

A 10 leggyakoribb *Inocybe*

Angliában	Franciaországban	Magyarországon
<i>geophylla</i> (2)	<i>geophylla</i> (2)	<i>fastigiata</i> (29)
<i>cookei</i> (31)	<i>fastigiata</i> (29)	<i>geophylla</i> (2)
<i>asterospora</i> (59)	<i>cookei</i> (31)	<i>cookei</i> (31)
<i>piriodora</i> (8)	<i>piriodora</i> (8)	<i>jurana</i> (5)
<i>fastigiata</i> (29)	<i>asterospora</i> (59)	<i>dulcamara</i> (10)
<i>petiginosa</i> (57)	<i>corydalina</i> (11)	<i>umbrina</i> (53)
<i>euthales</i> (12)	<i>dulcamara</i> (10)	<i>piriodora</i> (8)
<i>patouillardi</i> (7)	<i>lucifuga</i> (37)	<i>lucifuga</i> (37)
<i>cincinnata</i> (24)	<i>patouillardi</i> (7)	<i>obscura</i> (15)
<i>bongardii</i> (9)	<i>petiginosa</i> (57)	<i>scabella</i> (62)

H e i m szerint, illetve a hazaiak szerintem. Felsorolás a gyakoriság sorrendjében. Eszerint a *fastigiata*, *geophylla* és *cookei* a leggyakoribb *Inocybe*-k.

Az európai »jó« fajok száma H e i m, illetőleg K o n r a d & M a u b l a n c szerint kb. 70, M o s e r szerint 82*. Néhány olyan fajt is bevettem, amelyik nincs H e i m munkájában leírva, de amelyeknek »jó« fajisága megcáfolva még nincsen. Hogy ennek ellenére én csak 69 fajt ismertetek, az azért van, mert spórákétalakúság miatt néhány fajt összevontam. Észak-Amerikában 105-féle *Inocybe*-t tartanak nyilván. Ezek közül 35 Európában is honos.

Eddig 42 honos fajról tudunk beszámolni, még 27 fajt kell felkutatnunk, hogy az európai *Inocybe*-k létszámát elérjük. Lehet, hogy néhányra nem bukkanunk rá, de amint látjuk, tág tere nyílik még itt a kutatásnak.

A gyűjtött susulykagombákról készítsünk szabatos gomba törzslapot, olyant, amely a gomba összes makro- és mikro jegyeit feltüntesse. A kapcsolatos, vázlatos rajzot lehetőleg színezzük ki. A gyűjtött gombákat — lehetőleg *H e r p e l l* módszereszerint — préseljük meg.

Az általam leírt 69 gombának 171 szinonimáját sorolom fel, de bizonyára még jóval több is van. Azonban az volt a célom, hogy lehetőleg részletesen kiterjeszkedjek a zavart keltő szinonimákra. Némely szinonim név a kérdéses gomba változatának, vagy állapotának (*varietas, status*) felel meg.

A mások s a magam által összevont fajok leírását kritikus esetben nem olvastottam egybe, hanem egymás mellett mindkét (három-négy) leírást is közlöm. Így az összevonást mások is megbírálhatják, és a továbbkutatás útját nem vágtam el az egyik leírás mellőzésével, ill. a leírások egybeolvasztásával. A szerzőnevek vonalán *K o n r a d & M a u b l a n c*-ot követem. A spóra-kétalakúság miatt összevont fajok nevében *sensu S z e m e r e* megjelölés szerepel.

Kritikai megjegyzések az irodalomra vonatkozóan

S c h u l z e r I s t v á n kézírata — amelyet a Magyar Tudományos Akadémia őriz — az első olyan hazai munka, ahol már számos *Inocybe* leírását és színes ábráját is megtaláljuk. *S c h u l z e r*nek számos új, illetőleg ideiglenes névvel ellátott gombáját már kortársai, főleg *H a z s l i n s z k y* megkritizálták. *H a z s l i n s z k y*nak a *S c h u l z e r*-féle gombákra vonatkozó megállapításait magam is fontolóra vettem, a nem érintett fajok hovatarozandóságát pedig igyekeztem magam megállapítani. A szerzőnek *In. cylindripes* Schlz. név alatt leírt gombáját — hiányos leírás, spóraadatok nélkül — nem sorozhattam be az *Inocybe*-k közé, mert az sem bizonyos, hogy a kérdéses gomba csakugyan *Inocybe*-e (1042—43. oldal). Ezenkívül *S c h u l z e r* még több *Inocybe*-t is leírt kéziratában ideiglenes névvel, de ezeket, mint szinonimákat a megfelelő helyen említtem. *S c h u l z e r*en kívül *K a l c h b r e n n e r* is leírt egy új fajt. *In. asinima* Kalchbr. névvel. Ez a faj nem áll szilárd alapokon. Magam a spórakétalakúság lehetősége miatt az *In. hystrix* (41) változatának tartom. Még kétesebb az *In. kalchbrenneri* Hazsl., ezt az 53. sz. alatti gombánál (*In. boltoni* Heim.) említtem.

D r. Bohus Gábor, dr. Kalmár Zoltán & dr. Ubrizsy Gábor: »Magyarország kalaposgombáinak meghatározó kézikönyve« 216—235. oldalai vannak a susulykagombáknak szentelve. 10 gomba körül csoportosítottam még 20, tehát összesen 30 faj leírását nyújtják a szerzők. A munka az előfordulási adatokra nem terjeszkedik ki. Leírnak néhány olyan fajt is, amelyek előfordulását a szerzők feltételezték: *In. calamistrata* Fr., *maculata* Boud., *rennyi* Berk. et Br., *maritima* Fr. Az említett munkákon kívül a többi idevonatkozó magyar irodalom csak előfordulási adatokat közöl, leírás, kritikai megjegyzések nélkül.

A külföldi irodalom anyagából, az alábbiakra részben a kritikai megjegyzések során, részben pedig a képanyag ismertetésénél hivatkozom:

B r e s a d o l a J.: »Iconographia Mycologica« Trento-Mediolani 1927—1933., *C o o k e M. C.*: »Illustration of British Fungi« London, 1881—1891., *H e i m R.*: »Le genre *Inocybe*« Paris 1931., *K o n r a d & M a u b l a n c*: »Les Agaricales. Revision des espèces.« Paris, 1948., *R i c k e n A.*: »Die Blätterpilze« Leipzig 1910—1915.

H e i m és *K o n r a d & M a u b l a n c* kritikai munkáikban revízió alá vették az európai *Inocybe* fajokat. A fajok egy részében felfogásuk nem egyezik. Sőt maga *H e i m* is megváltoztatta egyes esetekben korábbi álláspontját; végeredményképen az általa újonnan leírt 28 *H e i m*-féle gomba közül ma már 17 szinoníma.

F u r r e r—Z i o g a s C.: »Beitrag zur *Inocybe*-Bestimmung« című tanulmányában (*Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde* 1952) 4 új fajt és egy változatot írt le, s ezeket két színes táblán is bemutatta.

Hálával emlékezem meg munkatársaimról, akik gombák, vagy adatok megküldésével támogattak: *D r. Bohus Gábor, †Bohus Róbert, Breuer György, Dr. Györffy István, Dr. Jolsvay Alajos, Dr. Kalmár Zoltán, Kovács Ferenc, Lenky Jenő, †Dr. Moesz Gusztáv, Nánay Ernő, Németh István, †Dr. Szilávy Kornél és Varga János.*

F u r r e r—Z i o g a s *Inocybe* specialitásnak (Basel) pedig ezen a helyen is köszönetet mondok azért, hogy kritikus gombáimat meghatározta, ill. az én meghatározásaimat ellenőrizte.

* Moser összevonásokat nem eszközölt, azért van nála 82 leírás.

A susulykagombák meghatározása

A susulykagombák meghatározásához mikroszkópra van szükségünk. Enélkül csak azokat az *Inocybékét* határozhatjuk meg \pm biztonsággal, amelyeknél több feltűnő tulajdonság van. Pl. ha a síkos, ragacsos kalapú susulyka lila, akkor az csak a 2. szám alatti selymes susulyka — *Inocybe geophylla* — lehet. Mert a többi, alkalmilag ugyancsak lila susulyka nem síkos kalapú. A tönk esetleges párkányossága a többi tulajdonságok kombinációjával (szín, hús, elszíneződés stb.) ugyancsak lehetővé teszi azt, hogy egyes susulyka fajokat mikroszkóp segítsége nélkül is meghatározhatunk.

Ha a spóra sima, akkor 1—51. számok alatt keressük a kérdéses gombát, a nem sima spórásokat pedig 52—68-ig, figyelembe véve az alábbi meghatározó táblázat egyéb elkülönítéseit is. A 69 szám alatt ismertetett faj tüskésspórás \pm gömbölyű spórás *Inocybe* csak három van, ezekre a határozó táblázat bal felső széle utal. A leírások a gomba nagyságrendjében következnek egymásután.

A kalap behasadozottsága nem szilárd elkülönítő bélyeg, néha csak az idősebb gombákon lép fel. A kalap csúszós-ragacsos volta csak az egészen friss gombán szembeszökő. Gyűjtéskor tehát ezt jegyezzük fel.

Határozótáblázat

Sp. \pm gömbölyű	{ sima : édes : tüskés :	29 41 69	(syn.) (syn.)	K. széle behasadozó	T. párkányosan gumós	G.-n itt-ott lila v. kék szín van
Sp. nem gömbölyű és a K. nem ragacsos	→ és a K. ragacsos :	1 2 3 4 52		6		2
	Sp. rövid*	5 8 9 10 11 16		5 6 16 31	7	17 53
	H. színes vagy színtváltó	17 19 23 27 53				
	Sp. rövid*	11 12 14 16 15		6 13 14		15 22 24
	H. világos színtartó,	18 20 21 22 24				
	esetleg csak a T. aljában	25 26 28 29 30				
	színeződő	31 32 33 34 35				
	színeződő	36 37 38 39 40				
	Sp. hosszú**	41 42 43 44 45		21 29		25 35
		46 47 48 53 63				
	10 22 49 50 51		51 16 syn.			
Sp. nem göm- bölyű és a K. nem ragacsos	→ és a K. ragacsos :	52				
	H. színes vagy színtváltó	53 54 55 56 65		53	7	53
	H. világos, színtartó	45 53 57 58 59		29 54 55	59 60 64	68
		60 61 62 63 65				
		66 67 68				

Jelzőmagyarázat (egyben a fajok leírásához is.)

K = kalap, L = lemezek, T = tönk, H = a gomba húsa, Sp. = spórák, C. = cisztidák, B. = bazidiumok, G. = gomba, \pm többé-kevésbé.

* hossza kevesebb, mint a szélesség kétszerese, vagy csak annyi.

** hossza több mint a szélesség kétszerese.

A vastagon szedett szám 5 cm-nél olykor nagyobb gombára utal. Csak álcisztidái vannak a következőknek : 3., 4., 5., 6., (7.), 9., 10., 17., 23., 28., 29., 36., 38. és 48.-nak.

Sp. sima, a *K. ragacsos*: 1—4. (esetleg 6. is)

1. *Inocybe sambucina* (Fr.) Quel. — Tömör susulyka. (Fig. 1)

Icon.: Bres. 750., Cooke 399./436.

Syn.: *candida* Fr., *obesa* Batsch.

K. 4—8 cm átmérőjű, fehér de elsárguló, sima vagy selymes-szálas, ± csúszós, nem foszlányos, s behasadozásra is kevésbé hajlamos. Domború, majd szétterülő. **L.** piszkos-fehéres, majd barnák, tömöttek, hasasok, odatűzöttek. **T.** ± fehér, olykor finoman csíkos, csupasz, legfeljebb teteje gyengén deres. Rövid, olykor hajlott, ± gumós, tömör. 3—6 cm magas, 10—20 mm vastag. **H.** fehér, színtartó. Kevés rossz szaga van, íze is émelygős, utóíze a nyers krumplira emlékeztető. Mérgező. **Sp.** 9—12. 5×5—7 mikron, alig simák, mandula-alakúak, sárgásak. **C.** ± bunkóalakúak, 55—65×12—18 mikron.

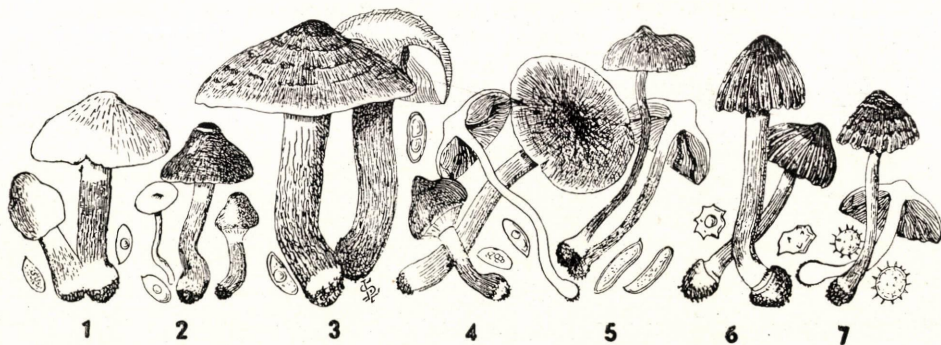

Fig. 1: *Inocybe sambucina* (Fr.) Quel.; Fig. 2: *I. geophylla* (Fr. & Sow.) Quel.; Fig. 3: *I. jurana* (Pat.) Sacc.; Fig. 4: *I. obscura* (Pers.) Gill.; Fig. 5: *I. lacera* (Fr.) Quel.; Fig. 6: *I. asterospora* Quel.; Fig. 7: *I. calospora* Quel.

Erdőkben magányosan terem, VI—IX. Olaszországtól fel Svéd- és Norvégiáig mindenütt megtalálják. **K.**: Budai hg. (S z e m e r e), Dt.: Somogy (S z e m e r e). Hasonlít a *geophylla* (2.) vaskosabb, fehéres példányaihoz. *

Sok tekintetben hasonlít a *patouillardi* Bres.-hez (7.), olyannyira, hogy többen azzal egy fajnak tartják, így S m o t l a c h a is. Azonban ha saját magához következetes akarna maradni, nem tehetné ezt, mert a *sambucina*-nak van, a *patouillardi*-nak nincs valódi cisztidája. Pedig az *In. godeyi*-t éppen azért választja el a *patouillardi*-tól, mert a *godeyi*-nek vannak valódi cisztidái (184. o.). Magam a cisztida kérdéstől függetlenül járok el, azon az alapon, hogy a 4—5 alkalommal is talált példányok engem a *patouillardi*-ra nem emlékeztettek.

2. *Inocybe geophylla* (Fr. ex Sow.) Quel. — Selymes susulyka. (Fig. 2)

Icon.: Bres. 752., 753., Cooke 40/440., Heim 1., 2., Rick. 30, Schulz. 1045. — *reflexa*: Boud. 124., *lilacina*: Boud. 125., *argillacea*: Schulz. 1045., *jucunda* Schlz.: Schulz. 1045.

Syn.: *alba* Schum., *affinis* Pers., *argillacea* Pers., *candida* Batsch, *flavido-fusca* Bres., *fulva* Pat., Heim, *jucunda* Schlz., *lateraria* Weinm., *lilacina* (Gill.) Fr., *lutescens* Gill., *maxima* Torr., *pallida* Heim, *pleiceps* Pers., *reflexa* Gill., *violacea* Pat.

K. 5 cm-ig nő, fehéres, majd barna söt téglavörös is, gyakran azonban lila. ± csúszós-selymes, s olykor sugarasan csíkos-szálas is, de nem repedezett. Vékony, púpos, majd szétterülő. Nem vízátteresztő. **L.** halvány agyagszínűek, vagy szürkés földszínűek, tömötten állók, élük világosabb. **T.** 4—8 cm magas, 2—7 mm vastag, fehér, illetve a lilakalapúaké egyideig

* Előfordulási adatok betűrövidítésének értelmezése: A. = Alföld; Dt. = Dunántúl; K. = Középhegység.

lila. \pm egyforma vastag, de alja esetleg gumós. Teteje fehéren lisztes. Tömött. A kis gomba kalapja és tönkje között fehér fátyolszálcáskák lehetnek. *H.* világos, színtartó. Erős kellemetlen szagú és \pm rossz ízű. Mérgező. *Sp.* 6—13 \times 3—8 mikron, világosak, sárgásak, okkeresek. *C.* 40—64 \times 14—22 mikron, tetejükön olykor barna szemcsékkel.

Erdőkben, ligetekben nyáron és ősszel terem, Európaszerte ez a legközönségesebb susulyka, olykor tömegesen is nő. Szlovákia (*H a z s l i n s z k y*, *K a l c h b r e n n e r*, *S c h u l z e r*). *K.*: Mátra, Budai hg., (*S z e m e r e*) Pilis, Vértes (*B o h u s G.*), *A.*: Kunszentmiklós (*H o l l ó s*), *Dt.*: Sopron (*L e n k y*), Somogy (*S z e m e r e*).

Változatok: a szinonimok között több leírt változat van. A nevek gyakran a kalap színére utalnak. Fenntartható var. *lutescens* Fr. (Bres. 753 t.), melynek kalapja sárgásbarna, tompán púpos, lemezei szélesek, szürkéssárgásak, tönkje fehér.

3. *Inocybe vatricosa* Fr. sensu Karst — Csúszós susulyka

Icon.: Cooke 403./443.

K. 2,5—4 cm átmérőjű, fehér, majd \pm szürkés, csúszós-csupasz, csak pereme selymes. Vékonyhúsú, tompán púpos, domború, majd lapos. **L.** fehéresek, majd halványbarnásak, hasasok, tömötten állók. **T.** 2—5 cm magas, 2—5 mm vastag, fehér, lefelé sárguló, egészen lisztes-poros, legalján fehérmезes. Olykor íves, olykor csavart, csöves. Kezdeti fátyola van. **H.** fehér, a tönk aljában szürkés-okker. Szaga nincs. *Sp.* 7—10,5 \times 4—6 mikron. \pm ellipszis-alakúak. Sterigma-nyúlványa alig (ritkán) észlelhető. Rendes cisztidája nincs.

Erdőkben a földön terem, de korhadt fadarabokon is előfordul. VIII—XI. Európa több államában honos. Szlovákia (*H a z s l i n s z k y*)?

Egyrészt a Hebelomákra, másrészt a Naucoriákra is emlékeztető, utóbbiakra azáltal is, hogy korhadt fadarabokon is nő. Hasonlít az *In. terchispora*-hoz (52.) s az ott említett gombákhoz.

4. *Inocybe cucullata* Ch. Martin — Alpesi susulyka

Icon.: Heim 5.

K. 10—15 mm átmérőjű, barna, sötétbarna, pereme azonban egészen világos is lehet. Ragacos-síkos, bársonyos szálak, szabálytalan harangalakú, tartósan púpos. *L.* vajszerűből fakó okkerbe húzó, de élük fehéres marad. Alig sűrűnállók, de igen szélesek (\pm háromszög-alakúak), szabadon állók. A lemezelek finoman fogazottak. **T.** 3—4 cm magas, 2—3 mm vastag, barnás-sötétvörös, lefelé és felfelé világosodó, hol kopasz, másutt finoman szálak-korpás. Tömött-rostos, alja pedig \pm bunkós. **H.** a kalapban fehér, a tönkben utóbb sötét szépiabarnára színeződő. Íze-szaga lisztre emlékeztető. **Sp.** 6—21 \times 5—9 mikron között ingadozó méretűek, hol igen zömök, hol igen hosszú mandulaalakúak. *B.* bunkóalakúak, 20—22 \times 8—9 mikron. 2—4 spórásak, a sterigmák olykor 5—6 mikron hosszúak. A lemezekon cisztidák nincsenek, az élükön levő cisztidaszerű képletek 15—20 \times 9—12 mikron méretűek, \pm megnyúlt hólyagalakúak.

2.

A spóra nem gömbölyű, sima, rövid, a K. nem ragacos. 5—48. (Hosszúspórás lehet olykor: 10., 22. Spóraképlettség miatt lehet simaspórás még: 53., 63. Lila vagy kék színeződés lehet a 15., 17., 22., 24., 25., 35. és 53. sz. alatti gombákon. Tönk párkányosan gumós: 7.)

5. *Inocybe jurana* (Pat.) Sacc. — Borveres susulyka. (Fig. 3)

Icon.: Bres. 725., Konr.-Maubl. 85. — *In. rhodiola*: Bres. 724. — *In. destricta*: Boud. 121.

Syn.: *rhodiola* Bres., *frumentacea* Bull., *destricta* Fr. sensu Boud., ? *pseudohiulca* Kühn.

K. 4—11 cm átmérőjű, agyagszínű, vagy piszkosbarna, lilás-borvörös, sötétebb sávokkal, vagy repedéssé pikkelyekkel. Sugarasan behasadozó. Szélesen púpos, majd szétterülő, húsos. A kis gomba peremén fátymaradványok lehetnek. **L.** világosak, majd barnásak, olykor piszkosan foltosak. Élük azonban sokáig világos marad, és kézi nagyítóval cafatosnak tetsző. **T.** 6—9 cm magas, 1—2,5 cm vastag. Színe míg fiatal fehér, csak közepe vöröses behintésű. Utóbb ± vörösborszínű. ± egyforma vastag, gyakran görbült, itt-ott repedezett. Tömött. **H.** elvörösödő, lefelé sötétedően. Ize édeskés-sós, szaga olykor kellemetlen, nünükébogárra emlékeztető, máskor meg jószagú. Részemről azt figyelhettem meg, hogy a friss gombának a szaga kellemes. Egyes szerzők szerint mérgező, Konrad—Maublanc szerint nem. **Sp.** 9—14×6—8,5 mikron, nagyító alatt sárgák. Egy-két cseppes, vagy aprószemcsés, sima. **B.** 35—60×10—13 mikron, a sterigmák kb. 5 mikron hosszúak, 4 spórások. A lemezelek meddő képletei (álcisztidák) 32—60×10—15 mikron és igen különféle alakúak.

Különféle erdőben nyáron és ősszel terem, nem ritka. **K.:** Budai hg. (Kovács, Szemere, Kalmár), Pilis, Karancs. **Dt.:** Somogy m. (Szemere).

6. *Inocybe perlata* (Cooke) Sacc. — Terjedelmes susulyka

Icon.: Lange 115., Heim 12.

K. 8—10 cm átmérőtű, barna, szépiarótbarna is, de pereme felé egészen halvány is lehet. Tompán púpos, majd harangalakú, olykor felpenderedő peremmel, ± ragacos vagy vizenyős. **L.** kezdetben fehéresek, majd okkersárgás-szürkék lesznek. Sűrűek, szélesek, a tönköt érintők. **T.** 6—10 cm magas, 10—15 mm vastag, világosabb a kalapnál, finoman vonalkás-szállkás, lefelé kissé vékonyodó. Barnulásra hajlamos. **H.** fehéres, a tönkben barnuló. **Sp.** 9,5—13×6—7,5 mikron, ellipszis-, vese- vagy ± mandulaalakúak. A lemezelek álcisztidái 50—60×10—11 mikron.

Angliában, Dániában és Franciaországban találták.

Ez a nagy sötét susulyka ± hasonlít az *In. maculata* Boud. gombához (36.), de az *In. fastigiata* Schff. sötétebb példányaihoz is (29.).

7. *Inocybe patouillardii* Bres. sensu Szem. — Téglavörös susulyka

Icon.: Bres. 749., Cooke 428./435., Heim 26., 27., Mich. 40., Rick. 30. — *In. incarnata*: Szemere, 68 sz., *In. bresadolae*: Bres. 747.

Syn.: *lateraria* Rick., *trinii* Bres. (= *rickenii* Kalc h b r. Pat.) *bresadolae* Masseur, *godeyi* Gill. (körtéalakú cisztidái vannak) (= *hiulca* Cke., Pat.), *trinii* Weinm., *rubescens* Gill. sensu Lange, *grammata* Quel. var. *minor* Masseur, *repanda* Bull. Quel., *desquamans* Peck, *repanda* Bres. ex Bull., *albipes* Gill., *putida* Kühn., *vitellina* Schulz. (kézirat 293. o.)

A fiatalon egészen fehéres gomba később téglavörös lesz.

K. 4—9 cm átmérőtű, harangalakú-íves, szálas, végül hosszant berepedező. Száraz. Az átszíneződés olykor sárgán át történik, mikor is szálai sötétebbek, sárgásbarnák is lehetnek. Olykor zöldes foltosság is észlelhető. **L.** fehéresből olajsárgás barnába, olajzöldes barnába húzó, nyomkodásra aranyásárgás vagy rótfoltok támadhatnak. Élük egyideig világosak. Tömötten állók, elvékonyodva a tönkhöz nőttek. **T.** 4—9 cm magas, ½—1,5 cm vastag, fehér, azután a kalap átszíneződését követi. Szálasan csíkos, tömött, alja olykor duzzadt s ± peremes. **H.** eleinte fehér, a levegőn ± megrózsaszínesedik, sőt elvörösödik. Szaga néha kellemes, néha kellemetlen, íze olykor csípőse váló. Erősen mérgező, halált is okozhat. Mérgezéssel kapcsolatos további adatokat közöl Balázs Gyula (1945). **Sp.** 6—14×5—8 mikron, piszkos okkerszínűek, de aranyásárgásak is lehetnek. ± kagylóalakúak. Cisztidái rendszeren nincsenek, a lemezek élén levő meddő képletek (álcisztidák) mérete 30—64×7—10 mikron. Meg kell azonban jegyezni, hogy a *trinii* Bres.-Pat. változatnak van, illetve lehet cisztidája. Ilyen gombákat 1948. VI. 30-án Somogyváron tölgyerdő útján találtam, a lemezeiken átlagosan 64—15 mikron méretű cisztidákat észleltem. Ezt a gombát cisztidái ellenére is csak változatnak tartom, mert azon az állásponton vagyok, hogy egyazon fajnak egyszer van, máskor meg nincs cisztidája. Erre az álláspontra a két gomba csalódásig hasonló külalakja kényszerít, annak ellenére, hogy Furrer—Ziogas az *In. fastigiata* Fr. ex Schff. gomba *superba* Fr. vezetű változatával (= *In. curreyi* Berk.) (30.) kapcsolatban hozzám intézett levelében azt írja, hogy ez ideig senkisé sem mutatta ki azt, hogy valamely gombának egyszer van, máskor meg nincsen cisztidája.

Ugyancsak a makroadatok feltűnő egyezése, s a gomba mérgező volta alapján — az *In. bresadolae* Masseur a *patouillardii*-ra gondolok — még merészebb következtetésre kellett jutnom, t. i. hogy egyazon *Inocybe*-nek olykor sima, máskor meg szögletes lehet a spórája. E vélemény alapján megfejtődik az, hogy egyazon név alatt (itt *trinii*) hogyan írhatott le Bresadola sima, Weinman pedig szögletes spórás gombát. Tehát a *trinii* sensu Bres. és sensu Weinm. szinonim. Ugyancsak szinonim a zavar kiküszöbölésére szánt *In. pudica* Kühn. Természetesen ezzel nem lehet azt állítani, hogy minden simaspórás susulyka megfeleljen valamelyik külalakra \pm hasonló, nem sima spórás susulykának! Vagy hogy minden esetben lehet valamelyik faj egyszer tisztítás, máskor meg anélküli. (L. pl. a 30. sz. alatti gombát!) Ahol nincs meg az egyéb irányú bélyegek feltűnő egyezése, ott nem vagyunk arra kényszerítve, hogy a fajokat összevonjuk. S ilyen esetekben, ha egyazon név szerepel pl. hol sima, hol nem sima spórás gombára, a zavar tovább fennáll. Erre példa az *In. scabella* Fr. Cooke szerint ez szögletes spórás (62.), míg Bresadola szerint nem De itt a két gomba közötti különbségekre már Heim is rámutat, amennyiben Bres. gombáját az *In. friesii* Heim. fajjal azonosnak tartja.

Hogy pedig egyazon gombának egyszer sima, máskor szögletes spórája lehet, illetve lehet szögletes-bütykös spóra a zömében sima spórák között, arra példák: *In. fastigiata* Schff. (29.), *In. halohpila* Heim (50.), *In. friesii* Heim (53.). Az ellenkezőre példa: *In. globocystis* Vel. (67.), azaz ennek spórái között akad 1—1 sima spóra is. További ilyeszerű bizonyítékok helyett Heim munkájára utalok. Ott az egyes fajok spórarajzai között még számos hasonló példát láthatunk. Heim meghatározó kulcsában nem is különíti el az *Inocybe*-ket sima és nem sima spórásokra. A környezeti hatások változatossága magyarázatot adhat arra, hogy egyszer egyes fajok szögletes, máskor meg sima spórások. Egyszer fejlődik tisztidájuk, máskor meg nem. Viszont az is elképzelhető, hogy a fajok bizonyos tulajdonságai annyira kialakultak, hogy szélsőséges megnyilatkozásaik nincsenek. Lehetséges, hogy ilyen az esetek zöme.

A fenti fejtegetések értelmében leromolhatnak más irányú faj-elválasztónak tartott jegyek is. Pl. hogy egy bazidiumon 2 sterigma van-e, avagy 4? Van-e retekszaga a gombának, vagy pedig nincs? stb. És ahol a többi jegyek azonossága fennforog, ott helye lehet az egybevonásnak. E módon egyesíthetjük pl. a *Hygrocybe conica* Scop. és *Hygr. nigrescens* Quel. gombákat.

Spóra-kétalakúság nemcsak az *Inocybe*-knél fordul elő, hanem több más gombafajnál is, amint azt »A gombaspórák kétalakúsága« c. dolgozatomban kimutattam.

Bár az *In. patouillardii*-hoz sorolom az *In. bresadolae* Masseur gombát, leírását közlöm, hogy így az összevonás szükségességét mások is mérlegelhessék.

E faj tavasz végétől kora őszig teremhet különféle erdőkben. Középeurópában nem ritka, lehet, hogy nálunk is gyakoribb, mint az a szórványos adatokból következtethető K.: Budai hg. (Szlávy, Bohus R., Bohus G., Danielisz), Zebegény (Jolsvay), Dt.: Somogy (Szemere), Mecsek (Varga).

Inocybe Bresadolae Masseur

Icon.: Cooke 397/427., Kalchbr. 20., — *repanda*: Bres. 761., — *hiulca*: Bres. 762., — *pudica*: Lange 112., — *grammata*: Lange 116.

K. 5 cm-ig nő. Eleinte fehér, világosság hatására olajszürkés-zöldes lesz. Széles púpja van, azután harangalakú, szétterülő. Sugarasan hasadozott, vagy pelyhes-pikkelyes is. Kiálló dudorok jellemzik. **L.** Hússzürkék, később olajbarnák, gyéren és szabadon állók, avagy egy vonalkával lefutók. **T.** 5—8 cm magas, 4—6 mm vastag. Eleinte fehér, azután hús-vöröses, fehéren deres. Tömött, majd kissé odvas. Párányos gumója lehet. **H.** vöröses, íze nincs. **Kalchbrenner** szerint szaga kevés, de kellemes, olykor körtére emlékeztető. Mások szerint földszagú. **Sp.** 6—13 \times 5—8 mikron, sárgásak, szögletesek.

Lomb- és fenyőerdőben terem, VI—XI. Dt.: Baranya (Schulzer).

var. *major* Bres. (XV. k. 763. t.) 3—5 cm átmérőjű kalapja sárgás majd gesztenyebarna, szálas-korpás. **L.** sárgás fahéjszínűre válók, nem túl sűrűn állók. **T.** 4—6 cm magas, 4—8 mm vastag, rózsaszínesből sárgásbarnába húzó, eleinte egészen, azután meg csak a teteje deres. Tömött, szálakra foszló, \pm párányosan gumós. **H.** a kalap és a tönk-gumó húsa piszkos-fehér, a tönké piszkosan hús-vöröses vagy okkerszínű. Földszagú, íze jó. **Sp.** 9—13 \times 6—8 mikron, arany-sárgásak, szögletesek.

Megjegyzés : H e i m az *In. grammata* Quel. gombát külön fajként írja le (313. o. 26. t.), és ennek szinonimjai — nála — *In. bresadolae* Massee, *hiulca* Fr., *minor* Heim, *rubescens* Heim.

8. *Inocybe piriodora* Fr. ex Pers. — Körteszagú susulyka

Icon. : Bres. 723., 729., Cooke 472./411., Boud., 119., Kalchbr. 22. — *incarnata* : Heim 25., Konr.—Maubl. 93., Lange 110. — *haemata* : Cooke 390./410.

Syn. : *haemata* Cke., *indissimilis* Britz. sensu Heim (kalapátmérő kisebb : 4 cm), *scabra* Rick., *incarnata* Bres., *furfuracea* Bull., *connexifolia* Gill.

K. 8 cm-ig nő, olajbarna, vagy sárgás okkerbarna. Szálakra hasadozó, pújpa ± pikkelyes. Kúp- majd harangalakú, tompán púpos. Húsos. Peremén olykor fehéres fátyolmaradványok lehetnek. **L.** eleinte fehéresek majd fahéjszínűre változók, élük továbbra is fehéres marad. Hasasok, öblösek, könnyen odatűzöttek. **T.** 5—6 cm magas, 7—10 mm vastag, alapja fehér, de barnán csíkos. **H.** minden részében ± elvörösödő. Szaga körtére, vagy violára, más forrás szerint jázminra, rothadó körtére, vagy almára emlékeztető. Méregző. **Sp.** 8—12 × 5—7 mikron, sárgásak, ± zömök mandulaalakúak, de elvértve lehetnek enyhén bütykösek is. **C** rendes cisztidái 40—60 × 13—14 mikron, a lemezelek álcisztidái 28—45 × 18—20 mikron nagyságúak. **B.** 38—40 × 8—8,5 mikron.

Különféle erdők talaján terem VI—X. Európa legtöbb helyén gyakori, nálunk is többen megtalálták. Szlovákia (K a l c h b r e n n e r, S c h u l z e r, H a z s l i n s z k y, H o l u b y). **K.** : Börzsöny, Mátra, Littke (S z e m e r e), **Dt.** : Sopron (L e n k y).

9. *Inocybe bongardii* (Weinm.) Quel. — Illatos susulyka

Icon. : Cooke 331./417., Heim 29., Kalchbr. 20., Konr. — Maubl. 87. — *grata* Bres. 723.

Syn. : *grata* Weinm. (kisebb kalapátmérő, kissé világosabb, szaga kellemesebb), *destricta* Fr. sensu Quel.

A még egész fiatal gomba tiszta fehér is lehet, s alakja a *Tricholoma terreum*-hoz is hasonlít. Lemezei akkor még alig rózsaszínesek. Később, mikor a lemezek olajbarnára színeződnek, nyilvánvaló lesz a gomba susulyka-jellege.

K. 3—6 cm átméretű, halvány hússzínű, majd sárgásbarna, barna, sőt vörösbarna, kissé sötétebb szálakkal-korpákkal. A száradó gomba minden része, így kalapja is téglavörösre színeződik, a kiszáradt gomba fakóbb. **L.** eleinte rózsaszínnel futtatott fehérek, majd halvány olajszerűek, csaknem gyéren állók, a tönkhöz tűzöttek, vagy távol állók. Az állott gomba lemezei nyomkodásra ugyancsak téglavörösek lesznek. **T.** 6—8 cm magas, 4—20 mm vastag (átlagosan 6—12 mm). Olyan színű, mint a világosabb gombák kalapja ; ha a **K** vörösbarna, a tönk jóval világosabb. Korpái is világosabbak főleg a tönk tetején, hol azok apróbbak és fehéresek. Utóbb a tönk is ± téglavörösre változik. Hosszant szálakra foszló. Hol egyforma vastag, hol hasas, hol meg alja ± gumós. Tömött, majd odvasodó. **H.** világos, de törésre (a levegőn) megvörösödik. Szaga erős, hol körtére emlékeztető, hol meg kellemetlen. Ize fanyar. **K o n r a d — M a u b l a n c** szerint nem mérgező. **Sp.** sárgásbarnák, simák, 10—15 × 6—9 mikron. A lemezelek álcisztidái 60—90 × 9—16 mikron méretűek. 4 spórás, 35—40 × 10 mikron.

R i c k e n szerint lomberdőben terem. *Bresadola* szerint csak fenyveserdők útjain. Hazai adataink szerint lomberdőkben is terem. Található nyáron és ősszel. Szlovákia (B ä u m l e r, K a l c h b r e n n e r, H a z s l i n s z k y), **K.** : Budai hg. (S z e m e r e).

10. *Inocybe dulcamara* (Pers. ex Schw.) Quel. — Olajsárga susulyka

Icon. : Bres. 722., Cooke 582./408., Heim 5., 6.

A kívül-belül minden részében olajsárgás-rozsdás gombának R i c k e n nyári és őszi alakját különbözteti meg. A mikrogyegek mindkét változatnál azonosak.

Nyári változat. **K.** 3—6 cm átméretű, rozsdás-olajszerű, sötétebb, hozzányomott száraktól pikkelyes, peremén halvány olajszerű fátyola van. Domború, majd ellaposodó, húsa vastag, csak peremén vékony. **L.** olajsárgából (zöldesből) sötét fahéjszínűbe húzó, sűrűn állók, kissé kikerekítve tönkhöz nőttek, 8—10 mm szélesek. **T.** 5—6 cm magas, 8—10 mm vas-

tag. Olajszerű, vagy rozsdás. Pihés, mulékony gyűrűje van, e gyűrűnyom körül a tönk \pm kiszélesedett. A gyűrű (v. gyűrűnyom) alatt barnatetejű szemcsék vannak, a tönk alján pedig halvány olajszerű micélium észlelhető. Közel egyforma vastag, tömött, pudvásodó. **H.** okkerszerű, de olykor citrom-olajsárgás. Olykor erősen földszagú. Mérgező.

Őszi változat: A nyárinál általában élénkebb és világosabb. **K.** szalmasárgás-olajsárga, s eleinte ráfekvő szálak nemezessé teszik. Később fakóbbarna, s csaknem csupasz. **L.** fakósárgák, majd fahéjszínbe húzóak, de eleinte lehetnek világos hamuszínűek is. **T.** egészen halvány, olajsárgás-rozsdás száakkal, szinte csíkos, de gyűrű, vagy pikkely nélküli. **H.** halvány olajszerű, jóízű, vagy kesernyés ízű, szagtalan. Merev. Mérgező. **Sp.** Mindkét változat spórái simák, $8-12 \times 3-7$ mikron, piszkossárgák, nagyító alatt csaknem színtelenek. **B.** 4 spórás $36-38 \times 8$ mikron. **C.** nincsenek.

Fenyvesekben, vörösfenyők de tölgy és nyírfák alatt is terem. VIII—X. Európában és Észak-Amerikában is honos. Szlovákia (Schulzer). **K.:** Budai hg. (Kalmár), Litke (Szemere), **Dt.:** Kőszeg (Piers), Sopron (Lenky). \pm hasonlít az *In. caesariata* Fr. (28.), *In. Malenconi* Heim (48.) gombákhoz.

Megjegyzés: Heim megkérdőjelezten az *In. dulcamara*-hoz csatolja az *In. uniformis* Pers. gombát. E néven Schulzer is közöl kézírata kiegészítő részének 31. lapján (102. sz. alatt) egy gombát, amelyet Balázsvágáson fenyveserdők mohos talaján gyűjtött. Schulzer gombájának a leírása és színes ábrája nem felel meg Person leírásának. Person a gombát hiányosan írta le, azért lehet az, hogy külszínre a *dulcamara*-hoz hasonló gombát Heim itt említi. Az *uniformis* Pers. gombát tehát el kell ejtenünk. Még két bizonytalan helyzetű gombát említék fel, mint amelyek a *dulcamara* változatai lehetnek. Egyik az *In. subrubescens* Atk. Ennek kissé keserű az íze. Spóramérete $13-14 \times 7-8$ mikron. **B.** ugyancsak 4 spórás, $44-48 \times 8-11$ mikron. A lemezek élén levő álcisztidák $20-42 \times 9-20$ mikron. Észak-amerikai gomba, de Franciaországban is megtalálták (Heim 293. o. 34. t.). A másik: *In. armoricana* Heim. Élénk okkersárga, erősen púpos gomba. Tönkje világosabb okkerszerű. A gomba húsa fehér, a tönk külszíne mentén barnuló; íze, szaga kellemes, utóbbi jázminra emlékeztető. **Sp.** $7,5-9 \times 4,3-5,5$ mikron. **B.** $30-32 \times 9-11$ mikron, 4 spórás. **C.** nincsenek, a lemezélek álcisztidái $20-42 \times 9-20$ mikron. (Heim 295. o., 35. t.) Heim mindkét gombát önálló faj gyanánt sorolja fel.

11. *Inocybe corydalina* Quel. — Cifra susulyka

Icon.: Bres. 739., Cooke 390./410., Konr. — Maubl. 95. — *scabra*: Rick. 30.

Syn.: *albidula* Britz. (Sp. $9 \times 5,5$ mikron), *griseola* Heim, *haemacta* Berk. et Curt (Sp. $9-11 \times 5$ mikron), *roseola* Pat. (Sp. $7-10 \times 5$ mikron).

K. $4-6$ cm széles, sárgásbarna, fehéren futtatott, sugarasan száias-csíkos. Púpja körül lehet egy darabig zöldes vagy kékeszöld. Harangalakúból szétterülő \pm púpos, behasadozásra hajlamos. **L.** világos fahéjszínűből barnára változóak, világosabb élekkel. Mérsékelten sűrűn állók, kikerekített tönkhöz nőttek. **T.** $3-8$ cm magas, $5-15$ mm vastag, fehéres, rótt száakkal. Teteje fehéren deres. Tömött, \pm egyforma vastag, olykor kissé görbült, alján \pm kiszélesedő. **H.** fehér, enyhén rózsaszínesedő, a tönkben lefelé sárguló-barnuló. Szaga jó, jázminra emlékeztető. Íze édeses. **Sp.** sárgás-rozsdásak, simák, \pm mandulaalakúak, $8-12 \times 5-6$ mikron méretűek. **B.** 4, ritkán 2 spórások $26-30 \times 8$ mikron. **C.** mérete $35-55 \times 12-15$ mikron, a lemezélek álcisztidái $10-15$ mikron vastagok.

Fenyvesekben nyáron és ősszel terem. Európában és Észak-Amerikában honos, hazai adatunk még nincs róla.

12. *Inocybe eutheles* Berk. et Br. — Púpos susulyka

Icon.: Bres. 727., Cooke 386./431., Heim 9.

Syn.: *eutheleides* Peck.

K. $2-6$ cm átméretű, világos okker, vagy olajbarna kalapja benőttén pikkelyes-szálas. Vékonyhúsú, vízáteresztő. **L.** Szürkés-sárgás agyagszínűek, élük világosabb. Nem túlszélesek, tönkhöz nőttek. **T.** $5-8$ cm magas, $3-10$ mm vastag, fenn fehéres, lefelé rozsdásbarnába húzó. Teteje fehéren deres. \pm egyforma vastag, néha kissé gumós. Tömör. **H.** fehér, a tönkben rótes. Szaga lisztre emlékeztető. **Sp.** $6-12,5 \times 3-6,5$ mikron. Sárgák, \pm ellipszisalakúak, de egyik végük kihegyesedő. **B.** 4 spórás, $25-28 \times 7,5-8$ mikron. **C.** \pm vitziszták, $60-78 + 13-15$ mikron. A *pallidipes* változatnál $45-82 \times 12-15$ mikron, a Queleti-nél $37-62 \times 11-16$ mikron a cisztidák mérete.

Erdőtälajon terem, IV—XI. Hazai adatunk kevés van. Szlovákia (H a z s l i n s z k y). K. Gödöllő (var. *pallidipes*, S z e m e r e), Dt.: Somogy (S z e m e r e).

Megjegyzés. K o n r a d — M a u b l a n c *In. eutheles* táblája (101.) több szerző szerint nem felel meg ennek a gombának. *In. pallidipes* Ellis et Everh. változatnak tekinthető kisebb gomba, olykor felszakadozó pikkelyekkel (Heim 16. t.).

13. *Inocybe commutabilis* Furrer-Ziogas — Halvány susulyka

Icon.: Furrer—Ziogas 1952, I./B.

K. 2,5—4 cm átméretű, eleinte halvány fehéresbarna, azután éretlen b i r s színű, olykor linom rózsás árnyalattal. Kúpalakú, majd púposan szétterülő, olykor széle felrepedező, s behasadozó. Száraz, selymes-szálás, púpjá olykor finoman pikkelyes. **L.** fehéres, majd piszkos szürkés, végül szürkésbarnák (Hebeloma szín). Szélük sem világosabb, vagy csak alig észrevehetőleg. Sűrűn állók (35—43), hasasok, vékonyak, ± szabadon állók. **T.** 3—6 cm magas, 4—9 mm vastag. Fehér, fenn olykor rózsásan árnyalt. Tömött, szálakra foszló, egyenletes, olykor íves, néha lapos, alja kissé duzzadt s erősen fehérennevez, teteje meg fehéren korpás. Fiatal korában csaknem bőrszerű fátyola van. **H.** fehéres, a tönkben rózsaszínes vagy sárgás szalakkal. Tömör. Szaga, íze kissé kellemetlen. **Sp.** 8—10 × 4—5,5 mikron, tömegben szürkésbarnák, nagyító alatt sárgák; tojás- vagy mandulaalakúak, ± hegyes az egyik végük. Falaik vastagok. Kis olajsepp ritkán van bennük. **B.** bunkóalakú, 4 spórás, 25—30 × 6—7 mikron. **C.** rendes, 65—75 × 15—18 mikron. Hasas orsóalakúak, faluk 1—3 mikron vastag, csúcson rendszeren sárgás cafatokkal. Álcisztidái ugyanolyan hosszúak, de valamivel karcsúbbak. Körtelalakú szegély-sejtjei alig vannak.

Ősszel terem fenyveserdőben, leginkább homokos talajon egyesével, olykor csoportosan is. Svájc több helyén találták 1945—47-ben s valószínűleg rövidesen máshonnan is több adat válik nyilvánvalóvá, mert Furrer—Ziogas e fajt az *In. eutheles* Berk. et Br. fajtól választotta el.

Hasonlít: *In. hypophaea* (21.).

14. *Inocybe queletii* Konr.-Maubl. — Quelet susulykagombája

Icon.: Konr.—Maubl. 98., Heim 17 (az *In. eutheles* színönimjaként)—*fulvida*: Bres. 720.
Syn.: *rimosa* Quel. et Bataille.

K. 3—6 cm széles, fakó okkerszínűből okkersárgás-barnára színeződő selymes-szálás, húsos, domború szétterülő, kissé púpos gomba. **L.** mérsékelt sűrűn állók, nem túl szélesek, világosból rozsdásbarnára színeződők. **T.** 4—6 cm magas, 4—6 mm vastag, tömött, ± egyenletes, világosból lefelé okkerbarnába húzó, fent deres-korpás tönkjének az alja alkalmilag párkányosan gumós. **H.** fehér, íze, szaga nincs. **Sp.** 9—14 × 5—7 mikron, megnyúltak, simák, sárgák. **B.** 24—27 × 6—8 mikron, bunkós. **C.** bunkós-hasasok, 60—70 × 15—27 mikron.

Francia- és Olaszországban ősszel találták.

15. *Inocybe obscura* (Pers.) Gill. — Lilás susulyka. (Fig. 4)

Icon.: Bres. 736., Cooke 427./421., Heim 21., 33., Konr.—Maubl. 97., Rick. 30.

K. 1,5—5 cm átméretű, őzszínű vagy vörhenyesbarna, eleinte azonban lilás is lehet. Lenyomottan szálás-pikkelyes, vagy hosszant szálás, s kezdetben bőséges fátyola is lehet. Utóbb a gomba csupasz. Harangalakú, majd szétterülő, de ekkor is púpos. Lassan vízáteresztő. Széle behasadozó. **L.** kezdetben lilásak, azután barnásszürkék, majd sárgásak vagy barnás-fahéjszínűek, élük világosabb. Sűrűn állók, hasasok, egy foggal tönkhöz nőttek. **T.** 5—8 cm magas, 2—5 mm vastag, ritkán vastagabb. Barnás-hússzínű, olykor lilás, rásimulóan szálás, teteje eleinte lila, fehéren deres, olykor az egész tönk is deres. Tömött, majd pudvásodó. **H.** fehéres, esetleg a tönkben lilás vagy vörhenyes barnás. Erős, kellemetlen szaga van, íze jó. **Mérgező. Sp.** 6—12 × 4—7 mikron, sárgásak, kissé érdesek, fekete burkolattal. **B.** 25—30 × 7—9 mikron. Palackalakú, tetején szemcsés cisztidái 60—72 × 12—20 mikron.

Fenyvesekben, lombdőkben, sőt kertekben is terem. A lombdőkben termettek R i c k e n szerint lilábbak. IX—XI. K.: Budai hg. (S z e m e r e),

Pilis (J o l s v a y), Mátra (K a l m á r), Dt. : Somogy (S z e m e r e), Sopron (B r e u e r).

Megjegyzés. Változatoknak illetve szinonimáknak tekinthetők : *In. obscurissima* Heim (Apró, 1—1,5 cm kalap átmérőjű, barnás, itt-ott piszkosilás gomba, zömök, 8,5—10 × 6,5—7 mikron méretű spórákkal, H e i m 23. t.). *In. purpurea* Heim (1—2 cm átmérető, bíborlilás gomba, ± zömök spórákkal, H e i m 21. t.) *In. rubens* Heim (ugyancsak apró vörhenyesbarna kalapú ± lilás tönkű gomba, különféle alakú és méretű : 7,5—14,5 × 5—6,5 mikron spórákkal, H e i m 21. és 23.), *In. violascens* Quel. (2—3 cm átmérető lila gomba, szabálytalan, 9—13,5 × 5,2—7 mikron spórákkal).

In. griseo-lilacina Lange (az eleinte külön fajnak tartott *In. violascens* Quel. szinonimja is volt már, (L a n g e 111. t.). Hasonlít az *In. cincinnata* Fr.(24.) és *ionipes* Boud. fajokhoz (53.) is, de utóbbi szögletes spórák!

16. *Inocybe descissa* (Fr.) Quel. — Fakó susulyka

Icon. : Bres. 743., Cooke 428./435.

Syn. : *auricoma* Batsch.

K. 2—7 cm átmérető, rendszeren csak 2—5 cm. Halvány szalmasárgás, szürkés, vagy fakó húsvörös, púppja sötétebb. Sugarasan repedező, olykor barázdás is. Púpos, majd ± lapos, behasadó. **L.** földszíniűek, fehéresfakók, utóbb piszkossárgásak, sűrűn állók, szabadok. **T.** 4—7 cm magas, 3—6 mm vastag, lehet tiszta fehér is, a kalapnál minden esetben halványabb. ± barázdált, tetején pedig deres, ott vékonyodó is. Csövesedő. **H.** fehér, a tönkben kissé piszkos-vörhenyesbe húzó. Szaga és íze ritkán van. Mérgező. **Sp.** 7—15 × 5—6 mikron, sárgásak, simák. ± vesealakúak. **C.** 48—80 × 18—23 mikron.

Erdőkben és bokros helyeken is terem. V—X. Erdély (P e t k ó), K. : Budai hg. (B o h u s R.), Dt. : Somogy (S z e m e r e).

Változatok : *In. macrospora* . . . (Sp. 17 mikron-ig), *In. microspora* Lange (Sp. 7 mikron-ig), *In. aurivenia* Batsch, Fr. (sárgább színű), *In. brunneo-atra* Bres. (K. sötétebben pikkelyes).

17. *Inocybe calamistrata* (Fr.) Gill. — Kéklábú susulyka

Icon. : Bres. 720., Cooke 389./407., Heim 3.

K. 2—5 cm átmérető, kávébarna ; visszahajló, durvább pikkelyek fedik. Domború, majd tompa-púpos harangalakú, vékonyhúsú. **L.** fehéresek, majd barnás-rozsdásak, de élük világos, mérsékelten sűrűn állók, nem túl szélesek. **T.** 4—8 cm magas, 3—5 mm vastag ; barna, sötétbarna, durva pikkelyek borítják középrészét. Alja kék színű. **H.** a kalapban fehéres, a tönkben sárgás-barnás, legaljában kék. **R i c k e n** szerint húsa levegőn elvörösödik; erős, de nem kellemetlen szaga van. **B r e s a d o l a** szerint íze-szaga jelentéktelen. Mérgező. **Sp.** 9—15 × 5—6 mikron, sárgásbarnásak, simák, **C.** nincsenek.

Fenyvesekben nyáron és ősszel terem. A magasabb hegységekben is megtalálható. **F a v r e** az Alpokban még 2500 m magasságban is gyűjtötte. Hazai előfordulásáról még nincs adatunk.

Hasonlít : *In. hystrix* Fr. (41.).

18. *Inocybe mutica* Fr. sensu Cooke — Csövesedő susulyka

Icon. : Cooke 382./418., Fries 109.

K. 3—5 cm átmérető, fehéres-okkerszínű, de barna szálak miatt sötétebbet mutat. E szálak-korpák itt-ott körkörösön vannak elrendezve. Púpos, majd szétterülő, ellaposodó, esetleg besüppedt. **Merev.** **L.** fehérek, majd elbarnulók, itt-ott rózsaszínesbe vagy húsvörösbe húzóak, sűrűn állók, szélesek, ± a tönkhöz nőttek. **T.** 4—6 cm magas, 5—10 mm vastag, világos szalmaszínű, vagy igen világos barnás, az idősebbekben rózsás árnyalat léphet fel. Körülbelül egyforma vastag, tömött, de csövesedésre hajló. Alja olykor korpás, fentebb meg fehéren szálas. Néha csoportos növéssű. **H.** fehér, majd okkerbe, világos barnába húzó. Íze kissé keserű, szaga susulyka szag. **Sp.** 7—11 × 4—6 mikron, világos okker színűek, simák, ± mandulaalakúak. 70—80 × 14—16 mikron. **C.** megnyúlt bunkóalakúak, tetejük szemcsés.

Mindenféle erdőben, utak mentén is, késő őszig terem. K.: Budai hg. (M o e s z, K a l m á r), Gödöllő (S z e m e r e).

19. *Inocybe inconcinna* Karst. — Fátyolos susulyka

Syn.: *concinna* Masse.

K. 1,5—4 cm átméretű. Színe változatos. Lehet fakó testszínű, olajsárgás, barnás-hús-vöröses. Domború, de alig púpos, sima, fényes, de azért finoman benőtt szálcskái látszának rajta, peremén pedig mülékony fátyol van. **L.** okkersárgás-rozsdaszínűek, élük világosabb marad. Szélesek, sűrűn állók, a tönköt érintők. **T.** 15—35 mm magas, 2—5 mm vastag, fehéres rózsaszínes, teteje deres, lentebb finomabb rostos szálak. ± egyenletes olykor alja gumós. Tömött. **H.** fehéres, a kalapban sárgászöldbe, a tönkben rózsaszínesbe húzó, lisztzagú, édes-kés ízű. **Sp.** 6—13 × 3—6 mikron, zömök, mandulaalakúak, de lehetnek nyúltabbak is. **C.** 50—65 × 10—16 mikron, elvéve 90 mikron is.

Találták nyáron Franciaországban, előkerült Finnországból is. Dt.: Somogy (S z e m e r e, fűzesben).

20. *Inocybe posterula* (Britz.) Sacc. sensu Lange — Sугарас susulyka

Icon.: Heim 18., — *descissa* Rick.: Lange 113.

Syn.: *desissa* Rick.

K. 2—4 cm átméretű, vörhenyesbarna, közepe felé olykor lilába húzó, pereme fakóbb. Sугарасан szálás-nemez. Domború, púpos, ellaposodó, de púpja ekkor is megmarad. **L.** eleinte fakók, azután sárgásokkerek, majd barnák. Sűrűn állók, nem túl szélesek, a tönköt érintők, esetleg ± lefutók is. **T.** 3,5—7 cm magas, 4—8 mm vastag, esetleg több is. Jóval világosabb a kalapnál, lefelé fehéres. Fehéres szálak lehetnek rajta, de utóbb sima, csak teteje marad fehéren korpás. Tömött **H.** fehéres, a tönkben testszín-rózsaszínesbe húzó. Ize nincs, szaga kellemetlen. Mérgező. **Sp.** 7,5—11 × 4,2—6 mikron, leginkább mandulaalakúak, olykor sterigmacsonkokkal. **C.** 70 mikron-ig terjed, 15—25 mikron vastagság mellett.

Ősszel fenyőfák alatt terem. Európában honos, de a Kaukázusból is előkerült, így nálunk is előbb-utóbb előkerülhet.

In. lacera-ra (49.) hasonlít, azonban sem *Heim*, sem *Konrad*—*Maublanc* nem egyesítik vele.

21. *Inocybe hypophaea* Furrer—Ziogas — Deres susulyka

Icon.: Furrer—Ziogas, 1952.

K. 3—4 cm átméretű, szürkésbarna, fiatalon üde, mülékony fátyola miatt mintegy fehéren lehelt. Utóbb egyszínű, tejeskávébarna is, esetleg púpja kissé sötétebb. Kúp-, harangalakú, szétterülten is púpos. Húsos pereme tompa, szabálytalanul behasadozó. Felbőre finoman vagy durvábban szálás, olykor felrepedező. Fehér, mülékony pókhálószerű fátyola van. **L.** piszkosszürkék, azután olajbarnák, élük világos. Szabadon állók, esetleg egy foggal lefutók, öblösek, mérsékelt sűrűn állók, 30—38 lemeze van. **T.** 4—6 cm magas, 4—7 mm vastag. Fehérmolyhos azután csupasz, enyhé rózsaszínen vagy sárgásan lehelt. Teteje korpás, duzzadt alja pedig magasan felterjedőleg nemez. Tömött, szálakra foszló, merev, törékeny, hengerded, íves. **H.** fehér, a tönkben enyhén sárguló. Merev, törékeny, ill. a tönkben durván szálás. Ize, szaga kissé kellemetlen, vagy alig van. **Sp.** 8—9 × 4,5—5,5 mikron, tojás vagy ellipszisalakúak, hegyük alig van. Tömegben olajbarnák, nagyító alatt halványsárgák. **C.** 55—65 × 17—20 mikron, úgy a lemezoldalakon, mint az éleken sok cisztida van, utóbbi helyen sok hólyagszerű sejt is.

Ősszel fenyvesekben terem, Svájcban. 1947 és 1948-ban ott több helyen találták; egyebütt is mindazok az adatok, amelyeket eddig *In. brunnea* Quel. (22.) névvel tartottak nyilván, jórészt erre a fajra vonatkoznak. Nálunk való előfordulásáról ez ideig még nincs adat.

Jellegzetessége a fiatal gombákon levő pókhálószerű fátyol, amely miatt a gomba jódarabig piszkos szürkésfehérnek tetsző. De a ± hólyagos aljú tönk

erősen fehér nemezsége is jó bélyege. Közéláll az *In. commutabilis* Furrer—Ziogas gombához (13.).

22. *Inocybe brunnea* Quel. sensu Heim — Változékony susulyka

Icon.: Bres. 742., Heim 14., 15. — *fuscidula*: Bres. 735.

K. 1—3,5 cm átméretű, változatos színű, lehet világosabb okker, sárgásokker, barna, vörhenyesbarna, bíborbarna, narancssárga, itt-ott lilás is. Tompán púpos; pereme eleinte aláhajló, utóbb ellaposodó. Szálasrojtos, cafatos. **L.** világosból szürkéssárgába, fahéjszínűbe húzók, szélesek-hasasok, sűrűn állók, szélük \pm finoman molyhos lehet. **T.** 2—4 cm magas, 3—6 mm vastag, világosabb a kalapnál, tömött. Hengerded-egyenetlen, hol vékonyabb az alja, hol meg gumós. Egy ideig fátyola van. **H.** fehéres, a kalapban lehet kékes, s tönkben rózsás árnyalatú. Íze édeses, szaga kellemetlen, vagy nincs is. **Sp.** 9—20 \times 5,5—9 mikron. **B.** 28—30 \times 8—11 mikron, 4 spórás. **C.** 45—65 \times 14—18 mikron.

Májustól novemberig, főként fenyők alatt terem, egészen 2000 m magasságig. Több európai államban honos, Ausztriában is, így nálunk is előkerülhet.

Megjegyzés. Furrer—Ziogas azon a nézeten van, hogy az *In. brunnea* Quel. eddigi leírásának a keretein belül 3—4 elkülöníthető faj van, miért is legcélszerűbb lenne (szerinte) a *brunnea* nevet elejteni, vagy szűkebben körülhatárolni, hogy mit is értünk alatta. Ilyen *brunnea*-rokonságú gomba az *In. hypophaea* Furrer—Ziogas is (21.).

23. *Inocybe hirsuta* (Lasch.) Quel. — Zöldlábú susulyka

Icon.: Lange 114., Bres 721 (K o n r a d - M a u b l a n c szerint = *In. calamistrata*-Fr).

Syn.: *relicina* Fr. sensu Rick, *claricolor* Heim (csak 15 mm-ig nő, **K.** húsvörösés-barnás, **T.** világosabb, szálkás, **Sp.** 8—10 \times 5—5,5 mikron), *paludicola* Heim (**K.** 2 cm átm., világosabb, **T.** \pm csöves, a lemezelek álcisztidái hólyagalakúak, 30—45 \times 20—25 mikron; mohák között nyirkos helyen ósszel terem), *tenerrima* Atk., *tenuis* Heim (15 mm-ig, barna, lemezei csaknem lefutók, lemezelek álcisztidái 20—26 \times 12—14 mikron).

K. 2—3 cm átméretű, sárgás okkerbarna, szálszerű pikkelyekkel. Középe olykor zöldes. \pm harangalakú. **L.** fahéjbarnára színeződők, tönkhöz nőttek **T.** 4—6 cm magas, 2—4 mm vastag, alján rézrozsdazöld. Egyébként barna, fehérpelyhes pikkelyekkel. Tömött, majd odvas. **H.** gyengén vörösödő, vagy zöldülő, szaga nincs. Mérgező. **Sp.** 9—13 \times 5,5—6,5 mikron, okkersárgák, \pm mandulaalakúak, simák. **B.** 4 spórás, 29—31 \times 8,5—9 mikron. **C.** nincsenek, a lemezelek álcisztidái kb. 50 mikron hosszúak.

Lomberdőkben terem VII—X. Európa számos államában és Észak-Amerikában is előfordul. Erdély (K a n i t z).

Heim az *In. relicina* Fr. sensu Rick. gombát alfajnak tartja. Ennek leírása:

Syn.: *mutata* Peck, *praetermissa* Karst.

K. 2,5—3,5 cm átméretű, kalapja kormosbarna, de vörösbarna is, nemezs pikkelyek révén tuskés. Kúp- majd harangalakú, utóbb szétterülő, de púpjá megmarad. Pereme behasadozhat. Húsos. **L.** halvány szürkésbarnák, majd olajsínűek, hullámosak, világosabb élekkel, legvégén pedig sötét olajbarna, vörhenyesbarna élekkel. Csaknem szabadon és gyéren állók, \pm hasasok. **T.** 5—8 cm magas, 3—7 mm vastag. Színe mint a kalapé, s ugyancsak durván pikkelyes, még a teteje is. Közel egyforma vastag, tömött, majd odvasodó. **H.** halvány húsa vörösesre változik, szaga kevés van. **Sp.** 9—15 \times 4—8 mikron, olajsárgások, simák. **C.** nincsenek.

Fenyvesekben terem, elvéve azonban lomboserdőkben is VIII—XI. Az Alpeseekben 2800 m magasságban is megtalálták. Nálunk ez ideig még nem került elő.

Hasonlít az *In. bongardii* Weinm. gombához (9.), de az világosabb, s kevésbé szálkás.

24. *Inocybe cincinnata* Fr. sensu Quel. — Korpás susulyka

Icon.: Bres. 732, Heim 23., Rick. 30., Konr.—Maubl. 97.

Syn.: *alienella* Britz., *rufa* Pat. (3 cm-ig nő, bíborbarna, fehér tönkkel, Sp. 6,5—8 × 5—6 mikron, B. 4 spórás).

K. 1—3 cm átméretű, ritkán nagyobb kalapja hol világosabb, hol meg sötétebb barna, ha táblásan repedezett, a mélyedések világos okker színben tűnnek elő. Mindenütt durván korpás, közepetájt ± felemelkedően pikkelyes. Alig púpos, legtöbbször csak domború, azután szétterülő. Nem vízáteresztő, vagy csak lassan az. **L.** Olykor eleinte piszkos lilásak, majd fahéjbarnára színeződnek, pihés élük világosabb maradhat. ± sűrűn állók. **T.** 1,5—4 cm magas, (olykor több is) 2—5 mm vastag. Teteje világos, olykor lilás is, lentebb barna, sötétebben finoman szálas-korpás. A világos kalapú példányoknak a tönkje is világosabb. Lehet ± egyenletes, máskor meg kissé hasas, alja leginkább elvékonyodó, de lehet kissé gumós is. **H.** piszkos-fehér, a tönk tetejében ± lilás; lefelé barnuló. Szaga susulyka-szag, de inkább kellemes, íze édeskés. Mérgező. **Sp.** 8—15 × 4—7 mikron, sárgásak, vagy olykor lilás-okkeresek, fekete határolással. Egycseppes, vagy szemcsés tartalmú. **B.** 25—35 × 6—8 mikron, 2 vagy 4 spórás (elvétve 3). **C.** 60—90 × 10—18 mikron, hasas-bunkó alakúak, tetejükön ottragadt szemcsékkel. Észlelhetünk sárgás szemcsével teli, majd üres cisztidákat is.

Mindenféle erdön terem, főként mohos út szélein, nyáron s ősszel. Egész Európában honos, előfordul Észak-Afrikában és Észak-Amerikában is. **K.:** Gödöllő (S z e m e r e, fenyvesben), Budai hg. (S z e m e r e, fenyvesben, A. (S z e m e r e)).

Hasonlít az *In. obscura* Pers. (15.). Az *In. atripes* Atk. (39.) gombához is hasonlít, de az nagyobb és rajta lila színnek nyoma sincs.

25. *Inocybe pusio* Karst. — Cspikés susulyka

Icon.: Heim 21., 22., Lange 112.

K. 1—3 cm átméretű, okkersárgás-vörösbarna-sötétbarna, kalapja behasadozásra hajlamos. Púpos, hosszant szálas, de nem pikkelyes. **L.** fehéresek, utóbb sárgásbarnára színeződők, legtöbbször igen szélesek, hasasok, sűrűn állók, tönköt érintők, vagy egy foggal lefutók. Élük finoman csipkézett. **T.** 2—5,5 cm hosszú, 2—4 mm vastag, lilás, műlékonyan korpás-molyhos, főleg teteje ± egyenletes. **H.** fehéres-rózsás, a tönk tetejében lilás. Íze alig van, szaga kissé kellemetlen. **Sp.** 8—10 × 4—6,5 mikron, zömök mandulaalakúak. **B.** 25—36 × 6—9 mikron. **C.** 45—70 × 19—25 mikron.

Francia- és Finnországban találták.

Megjegyzés: Karsten nagyság szerint 3 változatát írja le. Megjegyzi, hogy az *In. obscura* Pers. (15.) és *In. cincinnata* Fr. (24.) gombákhoz hasonlít.

Megjegyzés: Karston nagyság szerint 3 változatát írja le. Megjegyzi, hogy az *In. obscura* Pers. (15.) és *In. cincinnata* Fr. (24.) gombákhoz hasonlít.

26. *Inocybe tigrina* Heim — Tigris susulyka

Icon.: Heim 19.

K. 1,5—2,5 cm átméretű, piszkosfehér alapszínen ± háromszögalakú, megnyúlt, sötétbarna szárfoltok vannak, sűrűn felfelé, a tetőn olykor csillag alakot formálva. Domború, majd szétterülő, ritkán púpos. **L.** rozsdás okkerszínűek, sűrűn állók, hasasok, élük nagyító alatt finom világos molyhosságot észlelhetünk. **T.** 3—5 cm magas, 2—3 mm vastag, fehéres, de az alja felé barnuló- rozsdásodó- vörhenyesedő. Hol megnyúlt, ± egyenletes, alján kis bunkóval, hol meg rövid s lefelé elhegyesedő. **H.** fehéres, a tönkben rózsaszínes, szaga kellemetlen, íze nincs. **Sp.** 9—12 × 5,5—6 mikron madulaalakúak. **C.** 40—75 × 13—22 mikron, hasas, víztiszta.

Leírója ősszel találta Franciaországban.

E gomba az *In. scabra*-hoz (33.) hasonlít, de ez nagyobb.

27. *Inocybe mucronata* Heim — Törpe susulyka

Icon.: Heim 21.

K. 1—1,5 cm átméretű, barna, rótbarna, tetején feketebarna. Finoman szálaskorpás. Púpja kiemelkedő, állandó. **L.** fakó-szürkés-okkeresek, gyéren állók, hasasok. **T.** 12—18 mm magas, 1,5—2 mm vastag. Olyan színű mint a kalap, lefelé sötétedően. Alja olykor ± bunkós. **H.** fehéres, a tönkhöz, főleg a szélek felé vöröses-barna. Ize-szaga nincs. **Sp.** 11—14 × 6—8,5 mikron, megnyúlt mandulaalakúak, vagy szabálytalanok is. **C.** 30—35 × 11—23 mikron, némelyeknek a tetején elvékonyodó, rövid kiemelkedés van.

Erdőkben terem ősszel. Leírója Franciaországban októberben találta. E gomba az *In. obscura*-hoz (15.) hasonló, de az nagyobb.

28. *Inocybe caesariata* (Fr.) Karst. sensu Heim — Róka susulyka

Icon.: Cooke 388/437., Rick. 31., Heim 7.

Syn.: *carpta* Quel. sensu Heim, *delecta* Karst, *fibrillosa* Fr.

K. 6—17 cm átméretű, rózsaszínes, rozsdásbarna, majd sárga, halványabban szálaskorpás. Harangalakú-domború. **L.** sárgásak, majd barnára válók, élük világosabb. Kissé öblösek vagy keskenyek és tönkhöz nőttek. **T.** 5—10 cm magas, 5—20 mm magas, világos sárgás-barna. ± szálaskorpás, jól fejlett olaj-okker színű fátyola van. **H.** halvány okkersárgás, szaga alig van, íze olykor kesernyés. Mérgező. **Sp.** 8—17 × 4—8 mikron, ± vesealakúak. **B.** 4 spórás, 30 × 8 mikron. **C.** nincsenek, a lemezelek álcisztidái is egészen aprók (5—10 mikron).

Vegyes erdőben terem V—IX. Szlovákia (H a z s l i n s z k y), Dt.: Sopron (L e n k y).

29. *Inocybe fastigiata* (Fr. ex Schff.) Quel. — Kerti susulyka

Icon.: Bres. 744., Cooke 383/426., Lange 114., — *curreyi*: Cooke 398/428., — *rimosa*: Rick. 31. — *squamata*: Lange 114.

Syn.: *arenicola* Heim, *brunnescens* Atk. *flavella* Karts. (?), *servata* Britz.

K. 3—10 cm átméretű, színe leggyakrabban szalmásárgás, s csak közepe barnuló. Később a barna szín mind lejjebb terjed a szélek felé. Változatai szerint azonban csaknem fehér (vil. okkeres), majd meg vörösbarna is lehet a színe. Selyemfényű, itt-ott szálaskorpás, majd repedésszerű, behasadozó. Feltűnően púpos, harangalakú, majd egyenetlen karélyokkal szétterülő. Sokszor szabálytalan (kajla). **L.** sárgás-barnásak, majd szürkébe húzó. Eleinte piszkos világossárgák. Olykor tönkhöz nőttek, de elválók, majd meg kikerekítve szabadonállók. Néha sűrűn nőttek, máskor kevésbé. **T.** 4—7 cm magas, 4—12 mm vastag, fehér, majd piszkosfehér, hosszanti szálaktól barnuló, főleg középtájt, vagy az alatt, s ugyancsak selyemfényű kissé. Teteje finoman deres. ± egyenetlen, de olykor görbült, vagy lapos is; szálakra foszló, tömött. **H.** fehér, a kalap felőre alatt sárgásba, a tönkhöz alig észrevehetően barnásba húzó. Ize-szaga alig van, vagy édeskés kissé. Erősen mérgező. **Sp.** tömegben barna, a nagyító alatt sárga, vagy sárgás világos barna, 10—15 × 6—10 mikron, rendszeren több csepp van benne. Akad ± bütykös spóra is. A brevispora változat spórája csaknem gömbölyű (20 × 12) a brevispora változat álcisztida méretei.

Tavasztól késő őszig terem erdőben, kertekben udvarokon. Európaszerte egyike a leggyakoribb susulykának, nálunk is eléggé közönséges, főleg a tölalak, miert is csak a változatok előfordulási adatait közlöm azok felsorolásánál.

Megjegyzés. Heim Friesre hivatkozva azt írja (77. o.), hogy Clusius XII. genuszának (a mérgezők között) V. gombája (Codex 20. o.) az *In. fastigiata*-nak felel meg. Fries azonban csak a pusztá leírásra támaszkodhatott, mert a »Quinta species« nincs szövegközti rajzon bemutatva, s a táblákon sem szerepel olyan gomba, amely az *In. fastigiata*-nak megfelelné.

Változatok: *brevispora* Heim (1—2 cm átméretű kalapja barna, a tönk 3—4 cm fehéres; **Sp.** csaknem gömbölyű), *fastigiella* Atk. (Ez megfelel Heim szerint Bresadola *umbrinella* gombájának; **K.** vörösbarna, 2—6 cm átmérőjű, **T.** fehér. **Sp.** 9—14 × 5—7 mikron), *lobata* Heim (3—7 cm átmérőjű, ± vastos kalapja okkerszínű, púpja felé rótszálaskorpás, **T.** rövid, világosabb, vastos, **Sp.** 14—15 × 6,5—7,5 mikron, álcisztidái 70 × 15 mikron),

microsperma Bres. (világosabb kalapja, kis-gumós tönkje és kisebb spórája által tér el; K. átmérője csak 3—4,5 cm; K.: Veresegyháza: Seifert, A.: Szemere), *mimica* Massee (pizskossárga színű nagy gomba, Sp. 12—17 × 6,5—7,8 mikron), *squamata* Lange (pizskossárga kalapja és tönkje révén a nagyobb termetű alaknak felel meg, azonban Heim úgy ezt, mint az *In. mimica*-t külön fajnak sorozza, talán a nagy spóra miatt).

A tőlak és változatai többféle susulykagombához hasonlíthatnak, általában a *cookei* Bres-hez (31.) hasonlít leginkább.

30. *Inocybe curreyi* (Berk.) Sacc. sensu Heim — Vaskos susulyka

Icon.: *fastigiata* var. *superba*: Bres. 746., *alpina*: Heim 3.

Syn.: *superba* Fr.

K. 4—8 cm átméretű. Színe lehet világosbarna, itt-ott rótt szálakkal, majd szép vörösbarna, ugyancsak sötétebben szálás, néha pikkelyes. Behasadozásra hajlamos. Tompán púpos, majd szétterülő. Vízateresztő. **L.** eleinte világos lilásak, utóbb olajsárgák-barnák lesznek, élük az álcisztidák miatt fehéres és finoman fűrészes. Szélesek, mérsékeltén sűrűn állók. **T.** 5—7 cm magas, 8—15 mm vastag, fehér, de alja felé enyhén barnás. Legalja ismét fehér, s ± gumós, egyébként egyenletes. Belseje tömött. **H.** fehér, a tönkben márványozott. Színtartó, legfeljebb a tönk legaljában színeződik kissé. Íze édeskés, szaga kellemetlen. **Sp.** 8—12 × 4—6,5 mikron. Világos pizskos sárgások, 1—2 cseppel, vagy anélkül. Alakjuk változatos. Álcisztidái 30—45 × 8—15 mikron, — rendes cisztidái 60—65 × 17—19 mikron, alakjuk változatos.

Különféle erdők talaján ősszel terem. K.: Litke (Szemere), Dt.: Sopron (Breuer), Somogy (Szemere).

Megjegyzés. A szerző által gyűjtött anyagot Furrer-Ziogas határozta meg.

31. *Inocybe cookei* Bres. — Gumós susulyka

Icon.: Bres. 748., Heim 3., Lange 114., — *rimosa*: Bres. 741., Cooke 384., 429., Szem. 68 sz. 1. — *fulvida*: Bres. 720.

Syn.: *rimosa* Bull.

K. 2—7 cm átméretű (sivár helyeken 2—3 cm). Szalmasárgás-barnás, durván szálás, sugarasan repedező, rostosan barázdás, a repedésekben sárgásfehér színű. A nyirkos helyen, égerfák alatt termett gomba kalapja egészen barna is lehet. Kúp- vagy harangalakú, vékonyhúsú. **L.** halvány sárgásbarnák, később agyagbarnák, élük világosabb lehet. Szabadon állók, kissé hasasok, élük igen finoman fűrészes. **T.** 8 cm-ig nő, 4—9 mm vastagság mellett. Fehéres, sárgás-okkerszínű, fenn fehéres deres (nagyító alatt), egyébként csupas. Alja kissé gumós. Tömött. Nyirkos helyeken nőtt gombák tönkje fehérből pejszínűre-barnára színeződik, felfelé sötétedően. **H.** fehér, lefelé a tönkben pizskosbarnába húzó. Íze nincs, szaga kellemetlen. Mérgezőségét már Hollósis is megállapította, közölte, hogy Kecskeméten okozott mérgezést. Később (1929. V. 22., 1931. V. 18.) Ujpesten okozott több esetben, ill. több családban mérgezést. A hatás az étel elfogyasztása után 2 óra múlva jelentkezett, ez ájulással, görcsökkel járt. Hánytatás, ill. egy esetben gyomormosás után a betegek 2—3 nap múlva felgyógyultak.

A gumós susulyka gyakran terem ott, ahol a szegfűgomba, s így szórványos előfordulása ellenére is bajt okoz azáltal, hogy a felületes szedők kosarába kerülhet. **Sp.** 5—15 × 3—8 mikron, sárgások, simák. **C.** ± hasasok, nagyok esetleg vil. okkersárgások is. A lemezelek álcisztidái 30—50 × 10—20 mikron. Cisztidái hiányozhatnak is, az ilyeneket eleinte *cookei* néven nevezték, a cisztidásokat pedig *rimosa*-nak.

Erdőn, kertben, utak mentén terem. Mindenütt előkerül, ha nem is tömegben V—X. Az előbivel (*fastigiata*) egyetemben a leggyakoribb susulykagombánk, miért is az előfordulási adatok felsorolását mellőzöm.

Megjegyzés. Schulzer a kéziratának 1047. oldalán a tőlaknál sötétebb kalapú, vastagabb és csövestönkű gombát írt le és festett le. *In. rimosobadius* Schulz. néven. Ez Hazslinszky szerint *In. rimosa* Bull. Sajnos, hogy a szerző a spóra adatát nem közli s így ezt a kérdést bajosan lehet eldönteni. Kalmár szerint e faj az *In. praetervisa* (60. simaspórás állapotának felel meg. Magam az utóbbi gombát nem láttam, s így leírását még külön nyújtom.

32 *Inocybe serotina* (Peck.) Heim — Amerikai susulyka

Icon.: Heim 10.

Syn.: *bulbosa* Bull., Peck, *ammophila* Atk., *serotina* Atk.

K. 4—8 cm átméretű, világos barna, vagy halvány vöröses okker színű, teteje fehéredő. Húsos, tömör kalapja alig púpos, sima, csak a peremén maradnak tartósabban finom szálcscák. **L.** világosszürkék, majd rótbarnák, finoman molyhosak, hasasok, sűrűn állók, szabadok, vagy tönkhöz nőttek. **T.** 5—10 cm magas, 10—15 mm vastag, alja micéliumszálás, fentebb pedig finom barnás szálcscák lehetnek rajta, egyébként fehéres. Rostos, ± egyenletes, nem gumós. **H.** fehér, merev, íze nincs, szaga kellemetlen. **Sp.** változatos alakúak, 11—18 × × 6,5—10 mikron. **B.** megnyúlt bunkóalakú, 4 spórás. **C.** felfelé erősen duzzadt, 50—80 × × 22—32 mikron, víztiszták, vagy tetejük világos okkersárgás.

Ezt az amerikai gombát nyári időszakban Hollandiában is megtalálták.

Megjegyzés. Heim megjegyzi, hogy az *In. fastigiata*-hoz (29.) és a *fibrosa*-hoz (58.) hasonlít. Vaskos termete és színe révén valamelyest *Hebelomara* is (pl. *H. claviceps* Fr.).

33. *Inocybe scabra* Fl. Dan. — Cserepes susulyka

Icon.: Bres. 726.

Syn.: *capucina* Fr., *erinaceus* Pers., *firmitor* Fr.

K. 2—8 cm átméretű. Világos, majd kormosbarna, főként a teteje. Mint a háztetőn a cserepek, oly módon borítják sötétebb, egymást fedő pikkelykék szájak. Olykor táblásan repedezett. A fiatal gomba peremén fehéres szájak-molyhok lehetnek, az idős gomba itt-ott behasadozó. Húsos, kúp-, majd harangalakú, utóbb szélesen púpos, ellaposodó, máskor meg hegyesen púpos. **L.** Szürkésbarnásak, majd csaknem kormosak, sűrűn állók, ± hasasok tönkhöz nőttek, de elválók. A fiatal példányoknál olykor lefutók. **T.** 5—8 cm magas, 7—10 mm vastag. Olykor tiszta fehér, máskor mint a kalap, de halványabb, s vörösbarnán gyéren csíkoszálás, teteje meg kissé deres. Közel egyforma vastag, tömött. **H.** fehér, színtartó, enyhe kellemes körteszaga van. **Sp.** piszkossárgák, ± mandulaalakúak, 7—17 × 4,5—6 mikron. **C.** 60—78 × 11—15 mikron

Nyáron és ősszel leginkább bükkösökben terem. Németországban nem ritka. **K.:** Budai hg. (M o e s z, B o h u s R., a gombák igen finoman pikkeiyesek voltak), **Dt.:** Somogy (S z e m e r e).

Megjegyzés. Az *In. spendens* Heim gombához (35.) hasonlít. De igen emlékeztet az *umbrina*-hoz (53.) csatolt *striata* Bres. gombához is, csak a spóraszín tartott vissza, hogy azzal ne egyesítem.

34. *Inocybe dstricta* (Fr. Bres.) Cooke — Öblös susulyka

Icon.: Bres. 740., Cooke 387./433., Rick 29.

Syn.: *minor* Kaufm. (ez Heim szerint = *subdstricta* Kaufm.)

K. 6—8 cm átméretű, barna-vörösesbarna, sugarasan repedezett, ± púpos, majd szetterülő. **L.** szürkésbarnák, gyéren állók, mélyen, szélesen kimetszettek, öblösek, olykor egy vonallal a tönkre lefutók. **T.** 4—6 cm magas, 4—10 mm vastag. Fehér, vagy legalább is halványabb a kalapnál, szálasan csíkos, fenn fehéren deres. Lefelé kissé vastagodó. Tömött, vagy alig odvasodó. **H.** fehér, szaga kellemetlen, íze Schulzer szerint édeskés-sós. **Sp.** piszkossárgásak, vagy barnásak, 5—13 × 4—6 mikron. Középen duzzadt, s a tetején szemcsés cisztidái vannak.

Fenyvesekben terem IV—X. Szlovákia (H a z s l i n s z k y), **K.:** Budapest (H a z s l i n s z k y), **Dt.:** Somogy (S z e m e r e), **A.:** Kecskemét (H o l l ó s).

35. *Inocybe splendens* Heim — Tarka susulyka

Icon.: Heim 16.

K. 3—5 cm átméretű, sötét narancsszínű, sötétbarna, esetleg bíborfekete is, főleg púpjá felé. Lehet ± lilás is. Hosszant szálas-rostos, kúpalakú, s ha szetterül is púpos marad.

Merev. **L.** eleinte fehéresek, majd testszín-sárgás-rózsásak, utóbb világosbarnák. Mérsékeltén sűrűn állók, \pm szélesek, tönkhöz nőttek, sőt kissé lefutók is. **T.** 3—3,5 cm hosszú, 7—11 mm vastag, tisztafehér, finoman vonalkás, teteje deres. Nagyjából egyenletes vastagságú, azonban alján kiugró (peremes) gumója van. Rugalmas, foszlós. **H.** fehér, színtartó, merev, rugalmas, földszagú, íze kellemetlen. **Sp.** 9,5—11,2 \times 5,5—6,2 mikron, olykor közepen kissé büttykös mandulaalakúak, s egyik végén hegybűtök. **C.** 55—75 \times 17—20 mikron.

Franciaországban találták.

Megjegyzés. H e i m szerint az *In. scabra* Fl. Dan. (33.) gombához hasonlít, de mikroszkópai bélyegei mások.

36. *Inocybe maculata* Boud. — Foltos susulyka

Icon.: Heim 10., 12., Lange 116.

Syn.: *brunnea* Lange, *lanatodisca* Kaufm.

K. 2—5 cm átméretű, sárgásbarna, vagy barna, púpjá felé sötétebb, olykor itt-ott világosabban foltos. Púpos kúpalakú, utóbb szétterülő, felhajló szélű, de ekkor is púpos. Sugarasan rostos-szálás. **L.** fehéresből olajszürkés-sárgásak, majd barnára válók, sűrűn állók, tönkhöz nőttek. **T.** 3—7 cm magas, 5—8 mm vastag, középtájt vörös-barnán szálás, egyébként fehér, lefelé kissé bunkós, elvéve párkányos. **H.** fehér, a tönkben lefelé sárgulásra hajlamos. Jóízű, szaga pedig a főtt kukorica szagára emlékeztető. Ezért »trifla« szagúnak is írják. **Sp.** piszkos sárgásokker színűek, bab- vagy ellipszisalakúak, 9—12 \times 5—7 mikron. A lemezek álcisztidáinak vastagsága 13—17 mikron. Alakjuk megnyúlt bunkószzerű.

Dániában, Franciaországban és Észak-Amerikában találták. Dt. : Somogy (S z e m e r e).

37. *Inocybe lucifuga* (Fr.) Quel. — Barna susulyka

Icon.: Boud. 123., Bres. 751., Cooke 429./439., Heim 13., — *hirtella*: Bres. 734., Heim 13.

Syn.: *albocrenatus* Jungh., *hirtella* Bres., *similis* Bres. (**K.** szürkés vagy sárgásbarna és a tönkön is fellép ez a szín.)

K. 5 cm-ig nő. Barna, lenyomottan szálás pikkelyes. Domborúból lapos, tompán púpos. A kis gomba tönkje s kalapjának széle között fátyol van. (Világos szélsősége : v. *gralla*.) **L.** fehéresek, vagy sárgásak, majd sötét olajbarnára változók, tömöttek, szabadon állók. **T.** 3—6 cm magas, 3—8 mm vastag. Fehéres, de legalább is halványabb a kalapnál. Csupasz, \pm egyforma vastag, tömött, merev. **H.** fehér, íze nincs, szaga kellemetlen. Mérgező. **Sp.** 7,5—15 \times 4—8,5 mikron, sárgásak, simák, belül szemcsékkel. **C.** 50—75 \times 15—18 mikron.

Különféle fák alatt terem IV—X. Európaszerte honos, előfordul Észak-Afrikában is. Szlovákia (H a z s l i n s z k y), K. : Pilis (J o l s v a y), Gödöllő, Mátra, Dt. : Baranya, Mecsek (V a r g a).

Inocybe lucifuga var. *gralla* Furrer—Ziogas

Icon.: Furrer-Ziogas, 1952.

K. 3,5—5,5 cm, színe eleinte fakó birs színű, vagy sárgás, azután barnás, de a végén kifakuló. Pereme fehér-pihés, beszakadozó, az egész kalap erősen szálkás-korpás. Pókhálószzerű fátyola igen hamar eltűnik. Félgömbalakú, púpos, utóbb lengén szétterülő, de mindig kifejezetten púpos. **L.** fehéresek, majd szürkés, végül piszkos dohánybarnák, szegélyük fehéren deres. Szélesek, vékonyak, tömöttek, 50—60 lemezzel. Szabadonállók, vagy tönkhöz nőttek. **T.** 4—6 cm magas, 3—5 mm vastag, tehát nyurga. Színe a kalapnál világosabb, alsó részén sárguló vagy barnuló, teteje fehéren korpás, egyébként sima. Alja gumós, de nem peremes; fehérmolyhos. **H.** fehér, kemény, a tönkben szálakra foszlós, s aljában sárguló. Íze esetleg kissé csípős, szaga kissé kellemetlen. **Sp.** 8—10 \times 4—5 mikron, tömegesen piszkosbarnák, nagyító alatt sárgák. Mandula-almamag alakúak, egyik végükön kissé kihegyesedők. **B.** 25—30 \times 7—8 mikron, 4 spórás. **C.** átlagosan 60—70 \times 15—17 mikron, fala 2—3 mikron vastag, tetején olykor világossárga cafatokkal. A lemezek cheilocisztidái is hasonlóak; kisebb, hólyagszerű sejtekbe vannak ágyazva.

Ősszel, fenyvesekben terem. Szerző 1945-ben Svájc több helyén találta, egyesével, vagy 2—3 példányban összenőve is.

38. *Inocybe perbrevis* (Weinm.) Gill. — Rövid susulyka

Icon.: Cooke 519./434., Heim 5.

K. 5-cm-ig nő, sárgásbarna, körkörösen finom sötétebb nemezességgel, olykor sugarasan is barázdás-hasadozó. Szélesen púpos, domború, majd ellaposodó. **L.** szürkésbarnák, sokáig világosabb éllel. Inkább gyéren állók, horgosan a tönkhöz tűzöttek, olykor recékkel összekötöttek. **T.** 2–6 cm magas, 3–10 mm vastag, halványabb a kalapnál, teteje meg deres. Lefelé vékonyabb. Néha nem hosszabb, mint kalapjának fél szélessége. **H.** fehér, vagy okkeres sárgás. Szaga nincs **Sp.** piszkosak, világosak, sárgásbarnák, tojásalakúak. 7,5–12 × 5–7 mikron. **B.** 4, ritkábban 2 spórás. **C.** a lemezelek álcisztidái megnyúltak. Rendes cisztidái nincsenek.

Lomberdőkben, bokrosokban, előszeretettel nyárfák alatt terem, V–X. Nálunk ritka lehet. Szlovákia (H a z s l i n s z k y), Dt.: Somogy (S z e m e r e).

39. *Inocybe atripes* (Atkinson) Heim — Sötétlábú susulyka

Icon.: Heim 16.

K. 1,5–5 cm átméretű. Alapszíne okkersárga, a széle felé világos, a púp felé sűrűsödő sötét-rőtbarna szálkás pikkelyek miatt az alapszín olykor alig látható. ± tompán púpos. **L.** világos testszín-okkeresek, rozsdássárgába húzó, élük azonban világosabb marad. Közepes szélességűek és sűrűségűek. **T.** 4–6 cm magas, 3–10 mm vastag, teteje fehéres, lefelé sárgás okkeren át sötét rőt- vagy szépiabarnába megy át, úgy, hogy legalja a legsötétebb. ± egyenletes, aprón szálas, vagy hosszant rovátkás. **H.** fehér, de olykor a tönk alja felé rötös. Rossz lisztszagú, ízetlen. **Sp.** világos testszín-okker színűek, ± mandulaalakúak, olykor egyik végükön kis hegybe futók. 8–10 × 5–7 mikron. **C.** ± hengerdedek, vagy bunkóalakúak, tetejük olykor szemcsés. 50–62 × 14–15 mikron.

Fenyő- és lomberdőben terem. X–XI. Észak-Amerikában és Franciaországban találták. Dt.: Somogy (S z e m e r e, szil- és égerfák alatt).

Hasonlít az *In. eutheles* Berk. et Br. (12.) és az *In. decipientoides* Peck (67.).

40. *Inocybe sindonia* (Fr.) Karst. — Futrinka susulyka (Fig. 8)

Icon.: Cooke 400./438., Rick. 30., Lange 112!

K. 1,5–5 cm átméretű, eleinte tiszta fehér gomba. Utóbb piszkos fehér, teteje okkerbe húzó. Finoman szálas-gyapjas, de azért csúszós, teteje pedig sima is lehet. Kúp- majd félgömb-alakú. Mig apró, fehér fátyol fúzi a tönkhöz, ez utóbb elfoszlik, s a kalap peremén maradhat egy darabig. **L.** eleinte tiszta fehérek, azután rózsaszínes-húsvöröses-barnásak, szélesek, csaknem szabadon állók. **T.** 5–7 cm magas, 3–9 mm vastag, fehér, deres, karcús, olykor íves, lefelé vastagodó, esetleg gumós is. Tömött. **H.** fehér. Íze jelentéktelen, szaga azonban kellemetlen, futrinkára emlékeztető. **Sp.** rózsaszínes-húsvörösek. 7,5–11 × 5–8 mikron. **C.** 50–70 × 12–17 mikron, tetejük szemcsés.

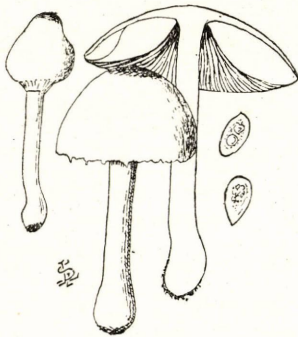

Fig. 8: *Inocybe sindonia* (Fr.) Karst.

Erdőszéleken, nagyobb kertekben, főleg az utak mentén terem. V–XI. K.: Budapest (S z e m e r e).

Heim szerint hasonlít az *In. deglubens* Fr. (46.) Rózsaszínes-húsvöröses lemezei és spórái miatt inkább valamelyes fehérszínű *Pluteus*-gombára hasonlít (*Pl. pellitus* Pers., *Pl. subcernuus* Schlz.) s csakis kezdeti fátyola tart vissza attól, hogy ne minősítsük *Pluteus* fajnak.

41. *Inocybe hystrix* (Fr.) Karst. — Borzas susulyka

Icon.: Lange 111, Heim 3.

K. 2,5–4 cm átméretű, barnásszürke, elálló, sötétebb tüskék révén borzas. Domború-alig púpos. **L.** fehéresből szürkésbarnás-rozsdaszínűre változók. Szélesek. Élük finoman moly,

hos. **T.** 4—5 cm magas, 4—5 mm vastag, kissé világosabb a kalapnál, s eltekintve tetejét ugyancsak elálló, sötétebb tüskék-szálak fedik. **H.** tartósan fehér, kissé rossz szagú (vagy nincs is szaga), izetlen. **Sp.** 9,5—11,5 × 5,5—6,5 mikron, ± mandulaalakúak. **C.** 65—90 × 12—16 mikron.

Vegyes erdőkben ősszel terem.
Hasonlít az *In. calamistrata* Fr. (17.)

Kalchbrenner *Inocybe asinina* gombája valószínűleg e faj nem simaspórás változata. Leírása: **K.** 2,5—6 cm átméretű, hozzanyomott rostoktól szürkés, végül agyagszínűből rótt. Nem igen húsos, kissé púpos, domború, majd ellaposodó. **L.** hasasok, 8—10 mm szélesek is lehetnek. ± sűrűn állók, sárgászürkék, világosabb élükön pontozottak. **T.** 5—7 cm magas, 8—12 mm vastag, fehérszürkéből barnás, fátyolától laza rostokkal fedett. Gyűrűs öve rostos, tartós, a lehullott spóráktól sokszor umbrabarna (nem pedig rozsdá, vagy fahéjszínű, mint a *Cortinarius-oknál!*), ± egyenletes, vagy hasas, alján vékonyodó; többnyire csavart. Tömött. **H.** fehéres-sárgás, vékony, puha, ize-szaga alig van. **Sp.** umbrabarnák, gömbölydedek, érdesek.

Erdei fenyők alatt, ligetekben terem IX. **Kalchbrenner** Szlovákiában Spisské Vlachy-n (Szepesolaszi) találta, s írja, hogy gombája legjobban az *In. hystrix* Fr. gombához hasonlít. Annak azonban sima, mandulalakú a spórája. Szerintem itt is spóra-kétalakúság esete foroghat fenn (*Kalchbr.* 22. t.). **Heim** **Kalchbrenner** gombáját csak a tartalomjegyzékben említi, külön fajként. Talán az elégtelen spóraadatok miatt nem foglalkozott vele, nem tudta, hogy hová is sorolja.

42. *Inocybe zangherii* Bres. — Domború susulyka

Icon.: Bres. 743.

K. 2,5—4 cm átméretű, fehéres, majd szalmasárgás. Domború, majd szétterülő, sima. **L.** fehéresből szalmasárgás-barnába húzó, sűrűn állók, szélesek, a tönköt érintők. **T.** 3—5 cm magas, 4—7 mm vastag, olyan színű mint a kalapja. Tömött, egyforma vastag, sima. **H.** fehér, ize-szaga nincs. **Sp.** 9—10 × 5—6 mikron, szalmasárgás, sima.

Ősszel terem fenyvesekben.

43. *Inocybe cervicolor* (Pers.) Karst. — Rőt susulyka

Icon.: Heim 29., Konr.—Maubl. 88.

K. 2—5 cm átméretű, sötétbarna-összínű. **L.** utóbb vörösbarnára színeződnek. **T.** ± vörösbarna színű. **H.** csak mérsékelten vörösödő, szaga ó-borra emlékeztető. **Sp.** 11—14 × 6—7,5 mikron.

Úgy lomb, mint fenyőerdő füves tisztásain terem.

44. *Inocybe treneri* Bres. — Fehéres susulyka

Icon.: Bres. 733.

K. 2,5—3,5 cm átméretű, eleinte lehet tisztafehér, később közepe felé okkerbe, sárgásbarnába húzó. Korpás pikkelyes, majd sima, főleg közepe, hol kezdettől fogva sima. Domború, majd szétterülő, alig púpos, széle alig hasadozó. **L.** fehérből szürkésbarnába húzó, sűrűn állók, tönkhöz nőttek. **T.** 3—4,5 cm magas, 3—5 mm vastag, fehéres, gyér pikkelyekkel. Lentebb sima is, de teteje deres. Legálja olykor fehér micéliumszálak révén molyhos. Lefelé esetleg vastagodó. Tömött, utóbb pudvásodó. **H.** piszkosfehér, ize-szaga nincs. **Sp.** 8—10 × 5—5,5 mikron, piszkossárgák.

Mohos helyeken terem nyáron.

45. *Inocybe flocculosa* Berk. et Br. sensu Szem. — Pihés susulyka (Fig. 9)

Icon.: Cooke 393./416., Heim 19., Lange 111.

Syn.: *objecta* Karst.

K. 1—2,5 cm átméretű, kalapjának színe a világos okkertől barnáig terjed, rajta ± sugarasan elrendezett, rőt-sötétbarna pikkelyekkel, ezek a púp körül sűrűbben sorakoznak és szálkásan fel is repedeznek. Olykor hegyesen púpos, **L.** fakó okkeresek, majd rozsdaszínűek, ± szálasak, tönköt érintők, élük világosabb. **T.** 3—5 cm magas, 2—3 mm vastag, fehéres, de lefelé

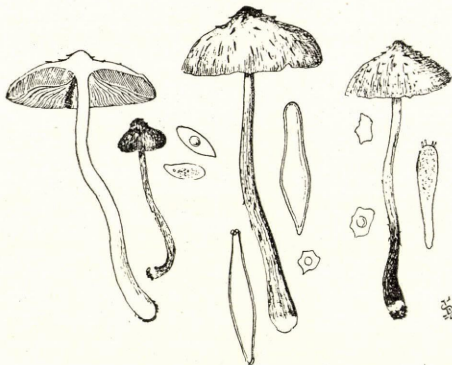

Fig. 9: *Inocybe flocculosa* Berk. & Br. sensu Szem.

hússzinen át rőtbarbába húzó, s alja olykor fehér-molyhos, hol bunkós vagy gumós is kissé. Tömör. **H.** fehér, a tönk alja felé ± színeződő. Tömör. Íze, szaga jó, vagy kissé kellemetlen. **Sp.** 8,5—11,5 × 5—6 mikron, sárgásak, ± mandulaalakúak, olykor egy cseppez, máskor megsejmes tartalmúak. **C.** változatosak, bunkó-palack alakúak, 40—70 × 10—19 mikron. A lemezlelek álcisztidái 100 mikron hosszúak is lehetnek.

Különféle erdőben, vagy bozotos helyeken terem V—X. Európa több államában és Észak-Amerikában is honos. Dt. : Somogy (S z e m e r e).

Hasonlít *In. eutheles* (12.). Boudier hasonlónak tartja *In. ionipes* gombáját, annak ellenére, hogy az nem simaspórás gomba. Ez az eset is a spórá-

kétalakúság lehetőségének a bizonyítéka! (L. 53. sz. alatt is!). Ide sorolom az ugyancsak szögletes spórás *In. bucknalli* Massee gombát is. Leírását nem olvastottam be a *flocculosa* leírásába, hanem külön közlöm :

K. 1—2 cm átméretű, barna, púpos-domború, vékonyhúsú, nem vízáteresztő. Szálas-pikkelyes, s ahogy a gombát forgatjuk, hol sárga, hol vörhenyes színt játszik. **L.** távolállók, vagy tönkhöznottek, rőtbarbák, élük finoman molyhos. Nem sűrűn állók. **T.** 2—5 cm magas, 1,5—2,5 mm vastag, barna, de lefelé hús-vöröses-bíborbarbába húzó is lehet. ± szálas-rostos. Egyenletes, esetleg lefelé kissé vastagabb. **H.** piszkos-barnásfehér, a tönk aljában rótesbe húzó. **Sp.** 10—19,5 × 6—10 mikron, többszögű, hullámosan alacsonyan bütykös. Rendszeren van rajtuk 1,5—2,5 mikron hosszú sterigma-maradvány, benne pedig egy nagyobb olajcsepp. Színe világossárga. **B.** 4 spórás. **C.** és álcisztidáinak mérete 60—80 × 14—18 mikron között ingadozik.

Dt. : Somogy (Szemere).

Ehhez (*bucknalli*) tartozik-e mint változat, vagy mint szinonim az *In. xanthomelas* Kühn. gomba, azt jelenleg nem tudom eldönteni, Magam nem találtam, de a makro és mikroadatok eléggé egyeznek. Kivéve a tönköt, amely M o s e r leírása szerint fehéres, a száradás során feketedő. 8—10 bütyök van a spórán, akárcsak a *bucknalli* spóráin.

46 *Inocybe deglubens* (Fr.) Gill. — Fenyő susulyka

Icon.: Cooke 394./420., Lange 112.

Syn.: *absistens* Karst. (?), *bulbillosa* Heim (T. olykor lefelé elvékonyodik, alján kis gumóval, máskor ± bunkó alakú és így változatnak is tekinthető).

K. 15—30 mm átméretű, barna-sötétbarna, de kifakuló. Szálkás-rostos, esetleg elállóan pikkelyes is. ± púpos, harangalakú, majd szétterülő, vékonyhúsú. **L.** fakó okkerbarna színű, nem szélesek és nem sűrűn állók. **T.** 3—6 cm magas, 3—5 mm vastag, fakó okkerbarna színű, finoman rovátkásszálas, de utóbb sima. Hol lefelé, hol felfelé vastagodott, olykor gumós. **H.** fehéres, a tönkben lefelé barnuló. Íze-szaga nincs. **Sp.** 7—11 × 4,5—6 mikron. Hegybefutók, mandulaalakúak. **C.** 45—80 × 10—25 mikron.

Fenyők alatt nyáron és ősszel terem. Európa számos államában honos. Hasonlíthat az *In. cookei*-hez (31.), az *In. maculata*-hoz (36.) és az *In. brunnea*-hoz (22.) is.

47. *Inocybe confusa* Karst. — Kopott susulyka

Icon.: Heim 18.

K. 5—25 mm átméretű kalapja világos-vajszínű-okkeres szürkés, fakóbarna finom szálcák révén rostos, de a teteje legtöbbször sima. \pm púpos, utóbb szabálytalan karélyokra szétterülő. **L.** fehérek, majd okkeresvörösés-barnába húzó, finoman csipkés élük világosabb marad. Sűrűn állók, olykor erősen hasasok. **T.** 2—4 cm magas, 3—5 mm vastag, világosabb a kalapnál, alja fehéres, tetején deres-korpás. Hengeres, egyenetlen, olykor erősen gumós. **H.** fehér, esetleg a tönkben kissé színeződő, egyébként színtartó. Merev, majd lágy, szaga kellemetlen, íze édeskés, kesernyés utóízzel. **Sp.** 8,5—11,5 \times 5,5—7,5 mikron. \pm zömök mandula-alakúak, de akadnak nyúltabbak is. **B.** 30—31 \times 7,5—8 mikron, 4, ritkábban 2 spórás. **C.** 30—50 \times 7—15 mikron.

Ősszel találták Franciaországban, de előkerült Finnországból is.

Hasonlít az *In. langèi* Heim (63.) és az *In. eutheles* Berk. (12.) gombához.

48. *Inocybe malençonii* Heim — Köpcös susulyka

Icon.: Heim 5.

K. 2 cm-ig nő. Sötét-sárgásbarna, korpás-pikkelykés. Domború, nem púpos, vastag-húsú. **L.** világosból elbarnulók, erősen elsötétülők, szélesek, \pm háromszögalakúak, tönköt érintők. **T.** 15—40 mm magas, 3—6 mm vastag, közepe olyan színű mint a kalap, szálkás, olykor csavarodottan rovátkás, csüvesedő. **H.** piszkosfehér, íze-szaga nincsen. **Sp.** 9—12 \times 4—5 mikron, megnyúltak, itt-ott tompa bütykökkel. **C.** nincsenek.

Heim Franciaországban nyáron találta. Valószínűnek tartja, hogy az Ellis és Everhart által Észak-Amerikában *In. perbrevis* név alatt leírt gomba synonym.

Hasonlít az *In. indissimile* Britz. sensu Heim (8.).

Sp. nem gömbölyű, sima, hosszú (hossza több mint a szélesség kétszerese): 49—51. (De lásd 10. és 22-öt is.)

49. *Inocybe lacera* (Fr.) Quel. — Ózbarna susulyka (Fig. 5)

Icon.: Bres. 731., Cooke 583./415., Heim 19., Lange 111, Rick. 30.

Syn.: *crinata* Scop., *euthella* Peck, *inflexipes* Peck, *raveneli* Masee, *scaber* Secr., *vialis* A. et Schw., *pruinosa* Heim (a fiatalabb példányok K.-ja világosabb, majd barna, rostos-pikkelyes, T.-je fehéres. K o n r a d — M a u b l a n c egynek tartja az *In. lacera*-val.)

K. 5 cm-ig nő. Ózbarna, szálasan pikkelyes, domború, majd szétterülő. **L.** agyagsárgásbarnásak, szélesek, hasasok, elkerekítetten tönkhöz nőttek. **T.** 3—4 cm magas, 4—5 mm vastag, vörösbarnás, széles, csúcsa nem deres, egyenetlen vastag. Tömött, majd pudvásodó. **H.** fehéres, a tönkben vörhenyes-barnás. Szaga alig van, íze jó. Mérgező. **Sp.** 10—18 \times 4—7,5 mikron, sárgásak, simák.

Fenyvesekben, leginkább utak mentén terem V—X. Szlovákia (H a z s i n s z k y, H o l u b y), K.: Törökbálint (B o h u s R.).

Megjegyzés. K a l m á r Z o l t á n felhívta a figyelmemet arra, hogy talán az *In. lacera* és az *In. rennyi* (56.) is egy fajt képviselhetnek. Magam csak az *In. lacera*-t vizsgálhattam, s így ebben a kérdésben most még végleges álláspontot nem foglalhatok el, de úgy sejttem, hogy K a l m á r észrevétele helytálló.

50. *Inocybe halophila* Heim — Homoki susulyka

Icon.: Heim 17.

K. 4 cm-ig nő. Okkersárgás-barna, rőt korpákkal-pikkelyekkel. Száradása során kifakul. Sokáig domború, pereme pedig bekunkorodott marad. Vízáteresztő. **L.** okker-hússzínűek,

majd barnák, élük világosabb marad. Szélesek, tönköt érintők. **T.** világosabb a kalapnál, olykor lefelé színeződő. \pm finoman szálás. Egyenletes; alja gumós és fehérmolyhos. Tetején mülékony fátyola van. Fennt lehet lilás is. **H.** fehéres, a tönkben rózsaszínen-húsokkeresbe húzó, íze-szaga kissé kellemetlen. **Sp.** $9-20 \times 4-8$ mikron, de leginkább $9-11 \times 4-5$ mikron. Egyik végükön hegybefutók, \pm hengerdedek, de olykor szabálytalanok, elvéve szegletesek is. **C.** hengerdedek, vagy hasasok, tetejükön hatszögű kristály-testecskékkel. $45-65 \times 10-27$ mikron. **B.** 4 spórás.

Heim ezt gombát Franciaországban májusban és júniusban, homokos talajon találta. Dt.: Somogy (Szemere, Furrer—Ziogas határozása).

51. *Inocybe poujoli* Heim — Kunkori susulyka

K. 18 mm-ig nő. Okkerszínű, hasonló szálakkal-korpákkal fedett. Kezdetben domború harangalakú, ezután tompán púpos, pereme utóbb felkunkorodó, behasadozó. **L.** okkeres színűek, fehéres élük finoman fogazottak, molyhosak. Szélesek, mérsékeltén sűrűn állók, kikerekítettek, olykor egy foggal lefutók. **T.** 15–20 mm magas, 1,5–3 mm vastag. Színe mint a kalapé, finoman rostos szálás, teteje pedig fehéren deres. Alja \pm bunkós. **H.** fehér, szaga kellemetlen, íze nincs. **Sp.** $11-15 \times 5-6$ mikron, kihegyesedők, mandulaalakúak. **C.** különféle alakúak, $50-73 \times 12-16$ mikron.

Fenyőfák alatt az Alpokban késő ősszel találták.
Az *In. eutheles*-hez (12.) hasonló.

4.

Sp. szögletes bütykös, K. ragacsos: 52.

52. *Inocybe trechispora* Bk. sensu Szem. — Nyálkás susulyka (Fig. 10)

Icon.: Bres. 766., 767., Cooke 403./443., Lange 118.

K. 1,5–6 cm átméretű, fehéres-sárgásbarnás, púpjá felé sötétedően. Nyálkás-ragacsos, szárazon selymes. Domború, de hegyes púppal. Vékonyhúsú. **L.** vörösszürkék, majd szürkés fahéjszínűek, hasasok, kikerekítettek. **T.** 4–7 cm magas, 2–5 mm vastag, fehéres, gyengén csikolt, lisztes, közel egyforma vastag, tömött. **H.** fehéres, a tönkben kissé megsárguló. **Sp.** $14-15 \times 6-7$ mikron, megnyúltak, szögletesek. Bresadola szerint sárgás-rozsdás színűek, szerző szerint barnásak. Bresadola és a szerző szerint $7-10 \times 5-8$ mikron, Boudier szerint $5-7 \times 3-4,5$ mikron. **C.** $40-60 \times 15-20$ mikron.

Erdőtalonon nyáron és ősszel terem. Dt.: Somogy (Szemere).

Változatok. *In. viscosissima* Fr.: nyálkásabb és barnább kalapú. Bres. 767. Fries 110 t. Előfordulási adatai: Dt.: Somogy (Szemere, a Sp. simák voltak), K.: Budai hg. (Kalmár, a Sp. simák, közöttük kissé szegletesek is voltak).

Inocybe umbratica Quel.

Icon.: Bres. 734., Konr.—Maubl. 104.

Syn.: *connixa* Bres., *infida* Masee, *leucocephala* Boud.

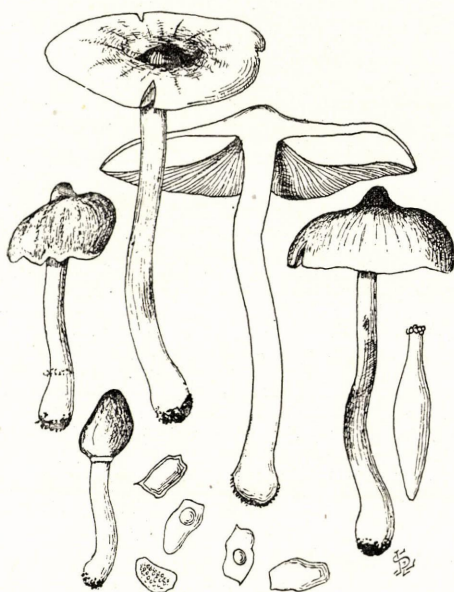

Fig. 10: *Inocybe trechispora*
Bk. sensu Szem.

K. 2—3 cm átméretű, szürkésfehér, selymes-szálás, pereme behasadozó. Ragacsos, majd száraz, vékonyhúsú, púpos-domború. **L.** fehéresből szürkés fahéjszínűre válók, alig érintik a tönköt, sűrűn állók. **T.** 3—4 cm magas, 3—6 mm vastag, fehér, kissé deres. Egyenletes, de alján kissé párkányos gumója van olykor. **H.** fehér, a tönk aljában sárgásba húzó, íze jó, szaga földszerű. **Sp.** 7—10 × 6—7 mikron, sárgák, bütykös-szögletesek. **B.** 24—26 × 7 mikron, 4 spórás. **C.** zömökek, 37—56 × 13—16 mikron.

In. viscidula Heim

Icon.: Heim 1.

K. 15-mm-ig növe, rőtbarna, nem korpás-szálás, legfeljebb a burokmарadványok maradhatnak rajta egy darabig, vagy a kinőtt gomba pereme ettől finoman szálás. Kúpos-púpos teteje ± enyves-ragacsos. Húsa vékony. **L.** eleinte világosak, majd sötét okkerszínűek, kb. 20—25 lemezkéje mérsékelten szélesek, tönkhöz nőttek, élük nagyító alatt finom molyhosszgot mutat. **T.** 25 mm-ig nő, 2—3 mm vastagság mellett. Okkeres-vörhenyes, lefelé rőtbarnába húzó. Egyenletes vastag, girbe-görbe, alja kissé elvékonyodó; sima, vagy finoman molyhos, teteje pedig deres. Tömött. **H.** világos (fakó) okkerszínű, a tönkben színesebb rostocskákkal. Íze-szaga nincs. **Sp.** 9,5—10,5 × 6—6,5 mikron, simák, zömök mandulaalakúak. **B.** 30 × 5,5—7 mikron, megnyúlt bunkóalakúak, 4 spórás. **C.** szabálytalanok, 60—80 × 12—15 mikron.

Mohák között terem. A francia Alpokban nyáron 2350 m magasan is találták. (Feltételezhetőleg a sivár körülmények miatt maradt a *Sp.* sima, és csenevész kicsiny a gomba is.)

Heim szerint közel áll az *In. whitei* Berk. et Br. (= *In. agglutinata* Peck) gombához. De hasonlít az *In. vatricosa* (3.) és az *In. geophylla* (2.) gombákhoz is.

5.

Sp. szögletes-bütykös, K. nem ragacsos, H. színeződött : 53—56.-ig- és 65., de 7. is. *Tönk párkányos-gumós* : 7. — (Az 53. sz. alatti gombának a spórája sima is lehet; s lehet a gombán lila színeződés is.)

53. *Inocybe umbrina* Bres. sensu Szem. — Gesztenyebarna susulyka (Fig. 11)

Icon.: Bres. 758., Heim 33., Konr.—Maubl. 104., Lange 118., Rick. 29., — *napipes* : Lange 116.

Syn.: *castaneooides* Peck, ppe. *carpta* Fr., *napipes* Lange.

K. 2,5—5 cm átméretű, szinte gesztenyebarna. Púpos, majd lapos, csaknem ragacsos. Széle eleinte cafatos, utóbb pereme behasadozó. **L.** citromsárgásak, vagy eleinte fehéresek, utóbb piszkosbarnák, élük világosabb. Sűrűn állók, tönkhöz nőttek. **T.** 3—7 cm magas, 5—8 mm vastag. Színe világosabb a kalap színénél. Teteje ± korpás, és mülékony fátyola is lehet, alján csaknem párkányos gumója. **H.** szürkésbarna, különleges íze-szaga nincs. Méregző. **Sp.** 7—10 × 5—6 mikron, sárgásbarnák, csaknem csillagalakúan szögletesek. **B.** 4 spórás, 25 × 8 mikron, **C.** 45—65 × 12—20 mikron.

Erdőkben, olykor seregesen is terem. VI—XI. K. : Budai hg. (O l g y a i, K a l m á r), Gödöllő (S z e m e r e), Dt. : Sopron (L e n k y), Somogy (S z e m e r e).

Változatok. Heim szerint az *In. striata* Bres. azonos. Mások az *In. boltoni* Heim gombát is ide sorolják. Magam az *In. friesii* gombát a *striata* Bres. simaspórás állapotának tartom. Leírásaikat nem egyesítettem az *In. umbrina* leírásával, hanem külön nyújtom:

Inocybe striata Bres.

Icon.: Bres. 759.

K. 2,5—4 cm átméretű, de 10 cm-ig is megnőhet. Rőtes-umbrabarna, hosszant csíkos-szálás-repedékes. Domború, púpos, szétterülő. Száraz. **L.** tönkhöz nőttek, esetleg egy foggal

lefutók. Fehéresből szürkés-sárgán át barnába húzók, sűrűn állók. **T.** 4–5 cm magas, 3–5 mm vastag, színe a kalap színénél világosabb, barna vagy rótt. \pm egyforma vastag, tömött, majd pudvásodó; alja kissé gumós. **H.** a kalapban fehér, a tönkben piszkos világos barna, olykor

Fig. 11: *Inocybe umbrina* (Pores.) sensu Szem.

nincs íze-szaga, máskor meg édeskés, de jellegzetes susulyka szagú. **Sp.** 7–10 \times 4–8 mikron, sárgásbarnák, tüskésen szögletesek, de ha szárazon nézzük a mikroszkóppal, akkor bütykösek, mintha több rögöcskéből volnának összetéve. **C.** kb. 45–60 \times 14–20 mikron, sokszor zömökek Európa több pontján, tavasszal és nyáron, különféle erdőkben terem. **K.**: Budai hg., Dt: Sopron, Somogy (S z e m e r e).

Inocybe boltoni Heim

Icon.: Heim 32., *carpta*: Bres. 756., Cooke 426./419., Rick. 29. —

Syn.: *ionipes* Boud. (kisebb gomba, 50–65 \times 15–17 mikron cisztidákkal, T. és a felbőr alatt a H. lilá), *carpta* sensu Bres. et Ricken, *plumosa* Fr. (*plumosa* Bolt. = *kalchbrenneri* Hazsl. kérdéses, hogy *Inocybe*-e).

K. 5 cm-ig nő, sötétbarna, egészen a korpás-pikkelyes púpig gyapjasszálás. Harangalakú. **L.** szürkés rozsdabarnák, tömöttek, öblösen tönkhöz nőttek. **T.** 4–8 cm magas, 3–7 mm vastag. Halványabb a kalapnál, esetleg lilás, szálás-rostos, felül \pm korpás, tömött, majd üreges. **H.** a kalapban világos, a tönkben barnás. Íze jó. Az *ionipes* Boud. változatának húsa lilás is lehet. **Sp.** 8–12 \times 5–7 mikron, arany-sárgásak, szegletesek, szinte trapézalakúak. **C.** 27–55 \times 18–21 mikron.

Vegyes erdőkben, de leginkább fenyvesekben terem, VI–X., Francia-Német- és Olaszországban és Heim szerint másutt is Európában.

Inocybe friesii Heim

Syn.: *scabella* Fr. sensu Bres. (Heim szerint)

K. 1,5–2,5 cm átméretű, sárgás, vagy vörhenyesbarna kalapja közepén körkörösén durván pikkelyes, a szélein pedig inoman szálás-nemezes. Domboru, majd ellaposodó, behasadózásra nem hajlamos. Vizátersztő. **L.** világos rózsásszürkék, vagy piszkosbarnák, mérsékelt szélesek és nem túl sűrűn állók. **T.** 2–6 cm magas, 2–7 mm vastag, Barnás, vagy halvány vöröses-rozsdás, szálás, korpás. Egyenetlen, s olykor gumós. **H.** piszkosfehér, olykor kissé rózsaszínesező, íze-szaga lisztszerű, de olykor kellemetlen is. **Sp.** 6–12,5 \times 4–7 mikron, igen világos okkerszínűek, 1–2 nagyobb cseppel, vagy anélkül. **B.** 30 \times 7–8 mikron, 4 spórás, **C.** 33–75 \times 11–17 mikron, bunkóalakúak, tetejükön olykor szemcsékkel. A spórák között akad \pm bütykös is. A rövidebb cisztidák zömök palackalakúak, vagy \pm hólyagszerűek.

Észak-Afrikától—Észak-Európáig terem, már tavasszal megjelenhet, található késő őszig, gyér erdőkben, bokros helyeken, árokpartokon. Dt. Somogy (S z e m e r e). Ide tartozik H e i m szerint: *laricina* Heim (barna, erősen pikkelyes, apró gomba, Sp. 8–12,5 \times 5,5–6,2 mikron, C. 50–75 \times 11–17 mikron, a Somogyban talált példányok ennek feleltek meg); *memorosa* Heim (rőt-barna, kevésbé pikkelyes, K. 4 cm-ig, Sp. 9,5–11,5 \times 5–5,8 mikron, C. vaskosabbak, 50–78 \times 15–21 mikron).

Megjegyzés. Az *In. umbrina*-hoz hasonló gomba az *In. rennyi* Berk et Br. (56.) és *In. putilla* Bres. (55.) rendszerint kisebb, Sp. pedig nagyobb. Ugyancsak hasonlít *umbrinota* Peck sensu Lange is; lehet, hogy azonos. Ettől H e i m elválasztja az *In. acuta* Boud., egyébként nagyon hasonló gombát. Ennek szabálytalanul ötszögű spórái vannak. Más helyeken ez a gomba is csak szinonimként szerepel.

54. *Inocybe tabacina* Furrer—Ziogas — Dohányszínű susulyka

Icon.: Furrer-Ziogas, 1952. 2. t.

K. 1–4,5 cm átméretű, sárgásbarna, piszkos mézszínű, vagy világos dohányszínű, pereme világosabb, sötétfehér is. Eleinte kúpalakú, de hamar szétterülő, mikor is tompán

púpos. Egy darabig fehéres, mulékony, fátyol borítja. Száraz, finoman szálas, esős időben kissé csúszós. Perem éles, behasadozásra hajlamos, legszéle lehet \pm felhajló. **L.** fehéresék, majd piszkos sárgásfehérek, azután szürkés világosbarnák, a legvégén pedig szürkés dohányszínűk, de nem olajbarnák. 42—60, sűrűn állók, vékonyak, szélesen hasasok, kikerekítve tönkhöz nőttek, utóbb foggal lefutók. **T.** 2,5—4 cm magas, 2,5—9 mm vastag. Hengeres, hajlott, teteje kissé vastagodott, alja párkányosan gumós Tömör. Teljes felülete pontozott, pihés, azután szálas. Színe fehéres, azután világos okkeres. alulról enyhén sárguló-barnuló. Rózsaszín vagy lila szín nyomokban nincs rajta. **H.** fehéres a tönkben sárguló-barnuló. A kalapban keményes, a tönkben foszlós, íze-szaga kissé kellemetlen. **Sp.** 8,5—10 \times 6,5—8 mikron, púpjával együtt. Nagyító alatt sárgásak, tömegben dohánybarnák. Szabálytalanul sarkos vagy púposak, ezek száma 8—14. **B.** 35—40 \times 11—13 mikron, erősebb duzzadt végű, 4 spórás. **C.** 50—60 \times 12—18 mikron, rendes alakúak, de szélességük különféle. A lemezeleken kevés van.

Különféle erdőben ősszel terem, IX—XI. Leírója Svájc több helyén találta.

In. mixtis Britz. sensu Kühner, és az *In. fibrossoides* Kühn. gombákhoz közelálló.

55. *Inocybe putilla* Bres. — Selymes-szálas susulyka.

Icon. : Bres. 16.

K. 1,3—3 cm átméretű, barnásszürke vagy barna kalapjának a pereme piszkosfehéres, később az egész gomba is kifakul, de fehér-selymes szálas lehet. Száraz, behasadozó, kúp- majd harangalakú, vékonyhúsú. **L.** fehéresből szürkésbarnába húzó, sűrűn állók, kikerekítve a tönkhöz nőttek. **T.** 3—5 cm magas, 3—5 mm vastag tönkje eleinte fehéres-szálas, utóbb csupasz, világos rózsaszínes, de teteje \pm deres. Lefelé vékonyodó, tömött. **H.** a kalapban fehér, a tönkben vörhenyes; szaga földre emlékeztető. **Sp.** 7—11 \times 5—7 mikron, sárgásak, szögletesek. **C.** zömökek, 46—63 \times 14—20 mikron.

Füves helyeken nyáron és ősszel terem. **K.** : Budai hg. (B o h u s R.). Hasonlít az *In. umbrina*-hoz (53.) és azon át a *Rennyi*-hez (56.).

56. *Inocybe rennyi* (Berk. et Br.) Sacc. — Angol susulyka

K. 15—25 mm átméretű, világos, vörösbarna, pújja felé sötétebb, finoman szálas-nemezses kalapja vékonyhúsú, domború-púpos, majd \pm félgömbalakú. **L.** okkeresből fahéj-színűbe húzó, sűrűn állók, tönköt érintők. **T.** 3—5 cm magas, 3—4 mm vastag; olyan színű mint a kalap, de fakóbb, s ugyancsak finoman rostos-szálas. Teteje fehéres. Tömött, kb. egyenletes vastagságú. **H.** szalmasárgás, tönkben sárgászörösbé húzó. **Sp.** 8—22 \times 5—9 mikron, többszögűek, és itt-ott szabálytalanul dudorosak. **C.** változatos alakúak. 27—62 \times 15—18 mikron.

Angliai példányok után írták le, azóta megtalálták Franciaországban, Hollandiában és Svájcban is.

Hasonlítanak: *In. umbrina* Bres. (53.), *In. putilla* Bres. (55.) és *In. lacera* Fr. Quel. Lehet, hogy ezzel azonos is. Lásd a 49.-nél tett megjegyzést.

6.

A Sp. nem gömbölyű, nem sima, a H. világos szintartó : 57—68.-ig. (Spórákétalakúság miatt lehet szögletes- spórás: 29, 45 is. Olykor nem színes húsú: 46, 53—59-ig. **K.** behasadozásra hajlamos : 29, 54, 55. **T.** párkányosan gumós : 59., 60., 64., 68.)

57. *Inocybe petiginosa* Fr. sensu Gill. et Bres. — Apró susulyka (Fig. 12)

Icon. : Bres. 754., Fries 114., Lange 118., Rick. 29.

Syn. : *rufo-alba* Pat. et Do.

K. 1,5—2 cm átméretű, néha szürkés szegésű olajbarnás, finoman korpás, utóbb csupasz. Kúpalakú-púpos, majd domború. **L.** halvány sárgásszürkék, majd sárgásbarnásak, csak-

nem szabadon állók. **T.** 3—6 cm magas, 2—3 mm vastag, kívül-belül ± vöröses, felfelé poroslisztes. De lehet tisztafehér is. Alján ± szélesedett vagy gumós is. **H.** a kalapban, s olykor a tönkben is alig színezett. Máskor a tönkben világosrózsaszínes-vörhenyes színeződés mutatkozik. Íze-szaga olykor jellegzetes (lisztes).

Sp. világossárgák, bütykös-szögletesek (Gill.), vagy sima (Bres.). 6—12×4—6 mikron között ingadozik. **B.** 4 spórás. **C.** 30—75×10—16 mikron. Az irodalomban 50 mikron az alsó mérhetőár.

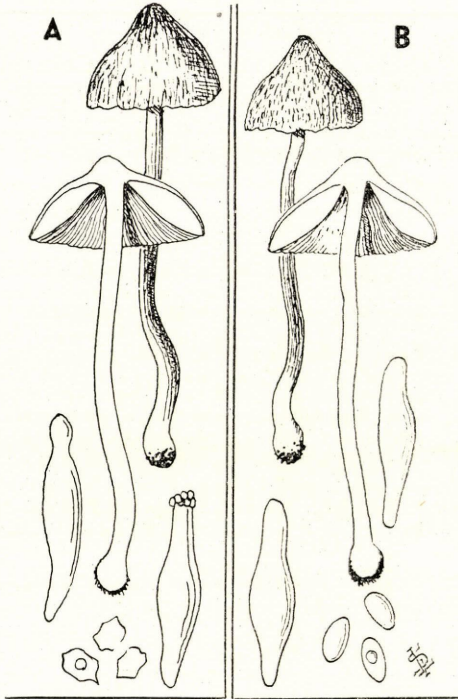

Fig. 12: *Inocybe petiginosa* Fr.;
A: sensu Gill.; B: sensu Bres.

fehéresek, majd fahéjbarnák, szabadon állók, elvékonyodók, csak közepűt szélesek. **T.** 10 cm magas, 2,5 cm vastag is lehet. Fehéres, hússzínbarnás, szalmasárgás, fenn durva, egyébként csíkos, csaknem barázdás. Olykor lefelé barnuló. Közél egyforma vastag, vagy lefelé vastagodó. **H.** fehér, színtartó, íze-szaga kellemetlen. Mérgező. **Sp.** 7,5—13×4—8 mikron, piszkosbarnásak, nagyító alatt sárgásak. Hosszúkásak, többszögű-ripacsosak. **C.** 70×20 mikron.

Mindenféle erdőben, főleg homokos talajon terem VI—XI. K.: Budai hg. (Kalmár), A. (Kalmár).

Változatok. *In. nobilis* Heim (K. csak 3—4 cm átmérőjű, C. 50—80×10—16 mikron). *In. trivialis* Heim (K. 2,5—4 cm átmérőjű, sötétbarnára húzó; T. fehér, 4—12 mm vastag, B. bunkóalakú, 2 vagy 3 spórás, C. 50—60×18 mikron).

59. *Inocybe asterospora* Quel. — Csillagspórás susulyka (Fig. 6)

Icon.: Bres. 766., Cooke 385./430., Lange 117., Rick. 29.

Syn.: *asterosperma* Schulz. (kézirat kieg. rész 27. o.), *proximella* Karst. *subrimosa* Karst.

K. 3—7 cm átmérőjű, barna, vörösbarna, de bordás pereme olykor okkersárgás is lehet. Behasadozó, vékonyhúsú, kúpalakúból ellaposodó. Eleinte sima, utóbb a felbőr szálkásan felváló. **L.** eleinte világosak, majd olajbarnába-fahéjszínbe hajlóan megsűrűsülnek, kivéve az éleket. Kikerekített, vagy alig lefutók. Élükön nagyítóval finom fűrészességet látunk. **T.** 4—9 cm magas, 4—10 mm vastag, színe lehet tisztafehér is, de olyan is, mint a kalapé, azonban alja és teteje akkor is világosabb. Hosszant szálal, olykor deres is. Lefelé egyenlete-

Pázsitos, nyirkos erdőtalajon kora nyártól október végéig terem. Szlovákia (H a z s l i n s z k y), K.: Litke (S z e m e r e), Dt.: Somogy (S z e m e r e, mindig tölgyfák alatt).

Megjegyzés. Furrer—Ziogas a Bresadola ábráját nem tekinti *In. petiginosa*-nak, olyan indokolással, hogy ezen a néven már 50 év óta szögletes spórás gombát tartanak nyilván. Az általam gyűjtött példányokat jól megegyezően találta Bresadola ábrájával és leírásával. Miért is — nézete szerint — a simaspórás gombának — a zavar elkerülése végett — új nevet kellene adni. Szerintem azonban nincs zavar, ha a spóra-képletesség lehetőségét elfogadjuk.

58. *Inocybe fibrosa* Fr. ex Sow. — Karéjos susulyka

Icon.: Bres. 765., Cooke 454./424., Rick. 29., Lange 116.

Syn.: *inedita* Britz.

K. 10—15 cm-ig is megnő. Színe fehéres, vagy szalmasárgás-okkeres, selymesen rostos repedésszerű. Száraz, nem éppen vékonyhúsú, harangalakú, majd szétterülő, karajos szélű. **L.**

sen vastagodó, alja pedig \pm párkányosan gumós. Tömött. **H.** fehér, színtartó, ízetlen, szaga, inkább kellemes. **B r e s a d o l a** szerint rossz ízű és földszagú. Mérgező. **Sp.** 8—12 mikron világosak, piszkosak, sárgásbarnásak, többágúan szabálytalanul szegletesek. **C.** kb. 14 mikron széles, de vékonyabbak is, hosszuk 63—70 mikron.

Lomberdőben nyáron és ősszel terem. **K.:** Budai hg. (**M o e s z**, **S z e m e r e**), **Dt.:** Érd, Sopron (**L e n k y**), Somogy (**S z e m e r e**, egészen közel a szilfákhoz is), **A.:** Gyömrő.

60. *Inocybe praetervisa* Quel. — Büdös susulyka (Fig. 13)

Icon.: Bres. 760., Heim 30., Lange 115., Rick. 29.

K. 6 cm-ig nő. Eleinte világos barnássárga, teteje lehet sötétebb. Púpos, kúp- majd harangalakú, sugarasan repedező. Középe sima, egyébként sugarasan szálas. **L.** földszínűek, vagy barnásszürkések, hasasok, egy foggal lefutók, de szabadon is állhatnak. Eleinte fehéresek. **T.** 4—7 cm magas, 3—9 mm vastag, fehér vagy szalmasárga — Heim szerint barnás is. Teteje deres, másként sima, vagy csak finom szálakkal csikolt. Leginkább párkányosan gumós, de olykor csenevész papucsja is van. **H.** fehér, kellemetlen szagú, rossz íze nincs. Mérgező. **Sp.** 7—15 \times 5—8 mikron, tömegben sötétek, mikroszkóp alatt sárgásak. Hosszúkás-cakkosak. **C.** 50—80 \times 12—25 mikron, hasasok, részben sárgásbarna tartalommal.

Füves erdei tisztásokon terem, **B r e s e d o l a** szerint az év minden szakában előkerülhet. **K.:** Budai hg. (**B o h u s R.**, **K a l m á r**), **Dt.:** Érd (**K a l m á r**), Somogy (**K a l m á r**).

Megjegyzés. **K a l m á r Z o l t á n** felhívta a figyelmet arra, hogy a spóra-kétalakúság címén ez a faj és a *Cookei* (31.) összevonhatók lennének. Mivel az *In. praetervisa*-t eddig nem találtam, ezért egyelőre külön fajként tárgyalom. Az *In. mixtilis* Britz. (= *scabella* sensu Heim) valószínűleg szinonim. E gomba és az *In. praetervisa* között semmi lényeges különbség nincs.

61. *Inocybe margaritospora* (Berk.) Sacc. — Okkervörös susulyka

K. 3—6 cm átméretű, vöröses okkerszínű, főleg teteje felé szálas-pikkelyes, kalapja domború, tompán púpos, változatos alakú. **L.** fehéresek, majd fakó okker színűek, sűrűn és szabadon állók. **T.** 8—10 cm magas, 5—8 mm vastag, halvány szalmasárga, lefelé okkerbe húzó tönkje finoman szálas-molyhos. Tömött. **H.** fehér, a tönk alja felé rendszeresen barnába húzó. **Sp.** 8,5—11 \times 6—7,5 mikron, többszögűek, itt-ott erősen megnyúlt bütykökkel. **C.** 50—60 \times 14—18 mikron bunkóalakúak.

Ezt a gombát októberben találták Angliában. **H e i m** csak a leírását közli és megjegyzi, hogy az *In. asterospora* Quel. (59.) és *In. umbrina* Bres. (53.) gombához hasonlít.

62. *Inocybe scabella* (Fr.) Quel. sensu Cooke. — Nyári susulyka (Fig. 14)

Icon.: Cooke 402./441., Heim 30.

K. 1—6 cm átméretű, sárgás-világos okkerszínű, vagy barnás kalapja közepé felé sötétebb, finom röt szálak révén nemezessé púpos, majd harangalakú. **L.** fehérből szürkés-rózsaszínesen át megbarnulók, élük világosabb és finoman molyhos. Közepes sűrűségűek, \pm szélesek. **T.** 1—5 cm magas, 2—10 mm vastag, fehér, lefelé olykor sárguló. Alján gyakran peremesen gumós. **H.** fehéres, alig

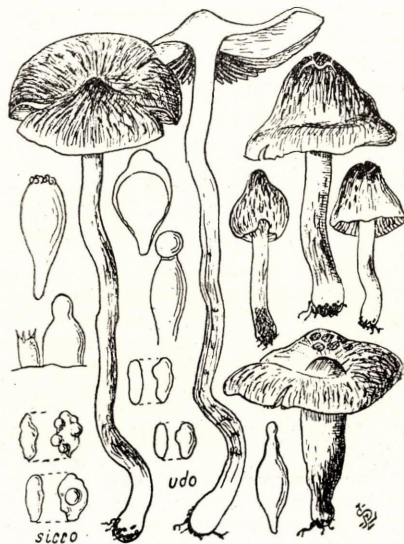

Fig. 13: *Inocybe decipientoides* Peck

sárguló (a tönkben), rostos, szaga földre-lisztre emlékeztető, íze sem kellemes. **Sp.** 7—14 × 5—8 mikron, világos okertől sárgáig színezettek, többszögűek. **C.** 30—55 × 14—21 mikron.

Észak-Afrikától részint Angliáig, részint hazánkig, tavasz végén és nyáron, különféle erdőkben terem. **K.** : Budai hg. (B o h u s R.), Alsógöd (H a m b a l k ó), Dt. : Szombathely környéke (N é m e t h), Somogy (S z e m e r e, K a l m á r).

Változata : var. *fulvella* Bres.

Icon. : Bres. 761., Heim 31.

K. 1—3 cm átméretű, s legtöbbször olajsárgás színű, de lehet barnás-rótsárgás is, sötétebb szárfoltocskákkal. Pereme világosabb, behasadozásra hajlamos. Tompán púpos, majd harangalakú, vékonyhúsú, csaknem vízáteresztő. **B.** 4 spórás. **C.** 45—46 × 15—19 mikron. Somogyban általam gyűjtött *In. scabella* példányok ennek a változatnak felelnek meg.

63. *Inocybe decipiens* Bres. sensu Szem. — Kósza susulyka

Icon. : Bres. 757., Heim 10., Rick. 29.

K. 3—5 cm átméretű, okkersárgás-fahéjszínű kalapja lehet barna-púpos, s ott sima, egyébként selymes-szálas, majd korpákra szakadozó. Domború, majd szétterülő, vékonyhúsú. **L.** fehéres, majd szürke, végül piszkos fahéjbarnák, nem túl sűrűn állók, szélesek, hasasok, tönkhöz nőttek. **T.** 4—5 cm magas, 6—9 mm vastag, fehéres, de legalább is világosabb a kalapnál, sima, vagy alig barázdált (a teteje), ± egyforma vastag, alján kis párkányos gumója van. **H.** fehéres, földszagú (vagy jószagú is), rossz íze nincs. **Sp.** 10—14 × 5,5—9 mikron, sárgásak, szögletes ellipszis alakúak. **C.** 47—80 × 17—25 mikron. A kisebb méret (60 mikronig) az ú. n. pleurocisztidáknak felel meg.

Nyáron és ősszel erdei-mezei utak szélén terem. Dt. : Somogy (S z e m e r e)

Megjegyzés. Meghatározásomat Furrer—Ziogas megerősítette. Ezt azért is említem itten, mert többen e fajt az *In. scabella*-val (62.) azonosnak tartják. Mindkettő szögletes-spórás, s így Furrer—Ziogas is egybevonhatná őket. Mégsem tette, mintahogy, Heim és Konrad—Maublanc sem tették, én is önálló fajként sorolom fel a *decipienst*, hozzácsatolva a külalakra egyező, de simaspórás *In. Langei* Heim gombát = *glabripes* Rick., amelynek leírása : **K.** 1—2,5 cm átméretű, sárgásbarna alapszínű gomba, finom rótkorpákkal-szálaakkal. Domború, esetleg tompán púpos, pereme utóbb behasadozó. **L.** piszkosfehérek, azután szürkés-rózsaszínes-világosbarnák. Nem sűrű állásúak, tönköt érintők, szélesek. **T.** 1—3 cm magas, 2—4 mm vastag, fehér, azután piszkos világos-sárga, teteje deres, alján kis párkányos gumó van. Tömött, szálaakra foszló. **H.** fehér, sárgás lehelettel, a tönk aljában ± szürkés-barnás. Foszlós. Szaga kellemetlen, íze nincs. **Sp.** 5—8 × 3—4,5 mikron, világos okkerszínűek, ellipszis vagy szabálytalan mandulaalakúak. **C.** 40—60 × 13—17 mikron, világos-sárgás hártákkal.

Lombos fák alatt tavasszal és nyáron terem. Leírója Páris környékén találta (Heim 16. t.). Magyarországon : **K.** : Litke (S z e m e r e), Dt. : Somogy (S z e m e r e).

64. *Inocybe phaeosticta* Furrer—Ziogas — Iratos susulyka

Icon. : Furrer—Ziogas, 1952, 2. t.

K. 3—4 cm átméretű. Sárgás-okkeresbarna vagy világos sárgás-szürke, mint a félig érett birs, sötétebb szálak és pontok által tarkált, de púpa egyszínű, sötétebb. Felbőre selymes-szálas, azután szálaakra-korpákra szakadozó, kivéve tetejét. Fialáját szintelen selymes fátyol övezi. Száraz. Kúp-harangalakú, majd szétterülő, tompán vagy hegyesebben púpos. Pereme utóbb szabálytalanul karélyos, itt-ott behasadozó. **L.** piszkosfehérek, majd szürkésbarnák, végül olajszürkésbarnák. 38—45 lemeze sűrűn álló. Hasasok, igen vékonyak, kikerekítve tönkhöz nőttek, esetleg egy foggal lefutók. **T.** 4—7 cm magas, 6—8 mm vastag, hengerded, olykor enyhén íves, vagy alja görbült, legalól pedig peremesen gumós. Színe tisztafehér, később enyhén sárguló, rózsás színnek nyoma nélkül. **H.** mindenütt fehér, kemény, szinte pattanva törő, íze-szaga nincs. **Sp.** 8—10 × 6—8 mikron, púpjával együtt. Sárgák, tömegben olajbarnák. Szabálytalanul ötsarkosak, 9—16 hegyeses púppal. **B.** 30 × 10—14 mikron, hasas, bunkóalakú, 4.spórás. **C.** 65—80 × 25—35 mikron, tehát erősen hasasok, tetejük kissé cafatos. A lemezek felületén és élükön is sok cisztida van, de álcisztidái nem csoportosak.

Különféle erdön, nyáron és ősszel terem VII—IX. Leírója Svájc több helyén találta.

Megjegyzés. Jellegetessége a sötétebben pettyezett kalap, ugyancsak sötétebb púppal. **C.** erősen hasasok. E belyegek révén jól elüt az *In. praetervisa*-tól (60.), legalábbis ahogy ezt Kühn és mások értelmezik. Alkalmilag a *scabella*-hoz (62.) is hasonlít.

65. *Inocybe lanuginosa* (Fr. ex Bull.) Pat. — Pikkelyes susulyka

Icon. : Bres. 755., Cooke 425./409., Rick. 29.

Syn. *flocculenta* Pall., *horridula* Lasch, *casimiri* Vel. (cisztidái nincsenek, lemezelek álcisztidái 42—50×9—13 mikron), *longicystis* Atk., *ovatocystis* Bours et Kühner (Konrad — Maublanck szerint önálló faj),? *sabuletorum* Berk. et Curt., ? *squarrolosa* Karst., *plumosa* Fr. sensu Kalchbr. (*Bresadola* szerint synonym.)

K. 4 cm-ig nő. Vörösbarna, de sárgásbarna is; gyapjas-nemezes, púppja különösen pikkelyes. Púpos, majd szétterülő. **L.** fehéres, majd barna-fahéjbarnák, szélük világosabb hasasok, tönkhöz nőttek. **T.** 2,5—4 cm magas, 2,5—4 mm vastag, halványabb mint a kalap, nemezes-pikkelyes, borzas. Felfelé kissé vékonyodó, de egyenletes is lehet, és még világosabb **H.** lefelé a tönkhöz nőttek, íze-szaga nincs. Mérgező. **Sp.** 8—12×5—8 mikron, sárgásak, ± tüskés-csillagalakúak, de megnyúltak. **C.** 30—45×11—20 mikron. **B.** 18—28×8,5—9,5 mikron, 4 spórás.

Erdőben, olykor korhadó, mohos fatönkökön is terem V—X. Szlovákia (Kalchbrenner), K.: Pilis (Jolsvay).

66. *Inocybe maritima* (Fr.) Karst. — Vizenyős susulyka

Icon. : Cooke 392./414., Heim 31.

Syn. : *maritimoides* Rech.

K. 2—4 cm átméretű, barna, vagy umbrabarna, pihés-szálás, csaknem pikkelyes kalapja vízáteresztő, szárazon szürkére változik. Múltékony peremű fátyola lehet. Domború, majd szétterülő, vékonyhúsú. **L.** szürkék, majd rozsdaszínűek, szélesek, hasasok, a tönkhöz nőttek, csaknem gyéren állók. **T.** 3—4 cm magas, 2—10 mm vastag, füstös-szürke-barna, pihés-szálás, sokáig fehéres-rózsás derességgel. Azután sima. **H.** világos, piszkos, szaga alig van. **Sp.** 9—15×6—9 mikron, sokszögletű. **B.** 32×8—11 mikron, 4 spórás. **C.** 45—93×18—29 mikron, hasasok.

Tengerpartokon, de homokos fenyvesekben is találták.

67. *Inocybe decipientoides*

Peck — Sima susulyka

Icon. : Heim 26., s. n. *globocystis* Vel. B. S. M. Fr. (1932) 54. t.

Syn. : *globocystis* Vel. (Heim szerint).

K. 1—3,5 cm átméretű, sárgás okkerbarna gomba, vörösbarna púppja felé sötétedő vonalkákkal-foltokkal. Kúpalakú-púpos, utóbb felhajló szélű. Vízáteresztő. **L.** világos krém barnák, okkerbarnába húzók, ± sűrűn állók. **T.** 2—5 cm magas, 3—8 mm vastag, fehéres, de lefelé sötétedő, teteje ± deres. Tömött. Néha megnyúlt, máskor erősen zömök. **H.** fehéres, a tönk aljában átmenetileg barnuló, íze nincs, szaga olykor kellemetlen. **Sp.** 8—12×5—7 mikron, szabálytalanul 4—5 szögűek, bütykösek. **C.** 35—50×17—30 mikron, tehát ± gömbölydedek. De van megnyúlt, 50—70×16 mikron, máskor meg a tetejükön befűződött cisztidájuk is.

Ezt a gombát előbb Amerikában azután Csehországban majd Francia-

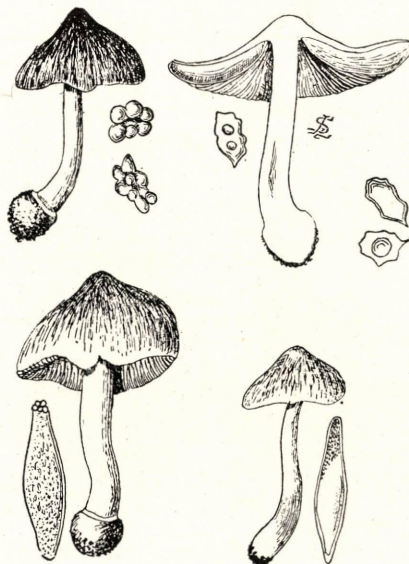

Fig. 14: *Inocybe scabella* (Fr.) Quél.

országban találták. Dt. : Somogy (S z e m e r e, főként ligetes-bokros helyeken, Furrer—Ziogas határozása).

Külsőleg a gomba az *In. atripes* Atk. (39.) gombához feltűnően hasonlít, de a mikroadatai nem egyezők.

68. *Inocybe capucina* Fr. sensu Pat. — Párkányos susulyka

Icon. : Heim 16.

K. 2,5—3 cm átméretű, fakó okkerszínű, sötétebben pikkelyes-szálás. E szálak ± háromszögalakúak, s mind sötétebbek (rőt-barnák) a tető felé. Erősen púpos. **L.** okkeres rozsdásak, világosabb éllel. Nem sűrűn állók, mérsékelt szélések, s a tönk felé elkeskenyedők. **T.** 3—3,5 cm magas, 4—5 mm vastag, kissé világosabb a kalapnál. Finoman hosszant szálás teteje fehéren deres. Egyenletes, alja párkányosan gumós. **H.** fehéres, itt-ott barnába húzó. Szaga jázminra emlékeztető. **Sp.** 7,5—9,5×5,5—6 mikron, többszögűek, bütykösek. **C.** 60—85×13—16 mikron.

Mások a *capucina* Fr. alatt más gombát értettek (33.).

7.

Sp. tüskés és gömbölyű : (69.)

69. *Inocybe calospora* Quel. — Tüskésspórás susulyka (Fig. 7)

Icon. : Bres. 754., Lange 115., var. *gaillardii* : Heim 33.

Syn. : *echinospora* Ell. et Ev., *lanuginosa* Bull. sensu Schroet., *rigidipes* Peck.

K. 2—3 cm átméretű, barna, barnásvörös, később meg sárgásbarnás kalapját hasonló színű, vagy sötétebb ± lenyomott szálak, pikkelyek borítják. Fialtajának pereme fehéren cafatos-szálás. Kúpalakúból szétterülő, de ekkor is púpos. Száraz, vékonyhúsú. **L.** eleinte csaknem fehérek, később sárgás-barnás-fahéjszínűre válók, de élük világosabb marad. Sűrűn állók, ± hasasok, tönköt alig érintők. **T.** 2—5 cm magas, 1—4 mm vastag, vörhenyes-barna-szürke teteje fehéren deres, másként sima. Egyenletes, alja esetleg kissé gumós. Tömött. **H.** világos piszkosbarna, szaga nincsen, íze savanykás. **Sp.** ± gömbalakúak, a tüskékkel együtt 13—19 mikron, ezek nélkül 6—10 mikron. Színük tömegben rozsdásbarnás, nagyító alatt világos sárgás okker, de a belső, világos olajesepp körül olykor barna övet észlelhetünk. 20—40 tüske van egy-egy spórán. **C.** 36—90×8—16 mikron. Egyes szerzők szerint nincsenek, magam észleltem tisztidákat.

Nedvesebb talajú lomberdőben, főként a patakok partján, nyáron terem. K. : Gödöllő (S z e m e r e), Dt. : Kőszeg (P i e r s), Somogy (S z e m e r e).

Változatok : var. *gaillardii* Gill. spóráinak a tüskéi jóval hosszabbak, míg a var. *subfulva* Peck. spóráinak a tüskéi rövidebbek. K o n r a d—M a u b l a n c szerint az *In. gaillardii* Gill. külön faj, H e i m szerint változat.

A leírt *Inocybe*-fajok*

1. <i>sambucina</i> (Fr.) Quel.	12. <i>eutheles</i> Berk. et Br.
2. <i>geophylla</i> Fr. ex Sow.	13. <i>commutabilis</i> Furrer-Ziogas
3. <i>vatricosa</i> Fr. sensu Cooke	14. <i>queleti</i> Konr.—Maubl.
4. <i>cucullata</i> Ch. Martin	15. <i>obscura</i> (Pers.) Gill.
5. <i>jurana</i> Pat. Sacc.	16. <i>descissa</i> (Fr.) Quel.
6. <i>perlata</i> (Cooke) Sacc.	17. <i>calamistrata</i> (Fr.) Gill.
7. <i>patouillardii</i> Bres. sensu Szem.	18. <i>mutica</i> Fr. sensu Cooke
8. <i>piriodora</i> Fr. ex Pers.	19. <i>inconcinna</i> Karst.
9. <i>bongardii</i> (Weinm.) Quel.	20. <i>posterula</i> Britz.
10. <i>dulcamara</i> (Pers. ex Sow.) Quel.	21. <i>hypophaea</i> Furrer-Ziogas
11. <i>corydalina</i> Quel.	22. <i>brunnea</i> Quel. sensu Heim

* *Kurziv* — Magyarországból még nincs kimutatva.

23. *hirsuta* (Lasch.) Quel.
 24. *cinninata* Fr. sensu Quel.
 25. *pusio* Karst.
 26. *tigrina* Heim
 27. *mucronata* Heim
 28. *caesariata* (Fr.) Karst. sensu Heim
 29. *fastigiata* (Fr. ex Schff.) Quel.
 30. *curreyi* (Berk.) Sacc. sensu Heim
 31. *cookei* Bres.
 32. *serotina* (Peck.) Heim
 33. *scabra* Fl. Dan.
 34. *destricta* (Fr. Bres.) Cooke
 35. *splendens* Heim
 36. *maculata* Boud.
 37. *lucifuga* (Fr.) Quel.
 38. *perbrevis* Weinm.
 39. *atripes* (Atk.) Heim
 40. *sindonia* (Fr.) Karst.
 41. *hystrix* (Fr.) Karst.
 42. *zangherii* Bres.
 43. *cervicolor* (Pers.) Karst.
 44. *treneri* Bres.
 45. *flocculosa* Berk. et Br. sensu Szem.
 46. *deglubens* (Fr.) Gill.
 47. *confusa* Karst.
 48. *malençonii* Heim
 49. *lacera* (Fr.) Quel.
 50. *halophila* Heim.
 51. *poujoli* Heim
 52. *trechispora* Bk. sensu Szem.
 53. *umbrina* Bres. sensu Szem.
 54. *tabacina* Furrer-Ziogas
 55. *putilla* Bres.
 56. *rennyi* (Berk. et Br.) Sacc.
 57. *petiginosa* Fr. sensu Gill. et Bres.
 58. *fibrosa* Fr. ex Sow.
 59. *asterospora* Quel.
 60. *praetervisa* Quel.
 61. *margaritospora* (Berk.) Sacc.
 62. *scabella* Fr. Quel. sensu Cooke
 63. *decepiens* Bres. sensu Szem.
 64. *phaeosticta* Furrer-Ziogas
 65. *lanuginosa* Fr. ex Bull. Pat.
 66. *maritima* (Fr.) Karst.
 67. *decipientoides* Peck
 68. *capucina* Fr. sensu Pat.
 69. *calospora* Quel.

Irodalom : B a l á z s, Gy. : Az Inocybe-k által okozott mérgezésekről különös tekintettel az Inocybe Patouillardi-re seu Inocybe lateraria-ra (Magyar Gombászati Lapok, 2, 1945, p. 3—4). — B o h u s, K a l m á r & U b r i z s y : Magyarország kalaposgombáinak meghatározó kézikönyve (Budapest, 1951). — B o u d i e r, E. : Icones mycologicae (Paris, 1904—1910). — B r e s a d o l a, J. : Iconographia mycologica (Mediolani, 1927—1933). — C o o k e, M. C. : Illustrations of British Fungi (Hymenomycetes) (London, 1881—1891). — F u r r e r - Z i o g a s, C. : Beitrag zur Inocybe Bestimmung (Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde, 1952). — H a z s l i n s z k y, F. : Magyarhon és társországi húsos gombái (Mathematikai és Természettudományi Közlemények, 26, 3, 1895, p. 1—216). — H e i m, R. : Le genre Inocybe. (Paris, 1931). — H o l l ó s, L. : Kecskemét vidékének gombái (Mathematikai és Természettudományi Közlemények, 32, 3, 1913, p. 1—179). — H o l l ó s, L. : Szekszárd vidékének gombái (Mathematikai és Természettudományi Közlemények, 37, 2, 1933, p. 1—215). — K a l c h b r e n n e r, K. : A szepesi gombák jegyzéke (Mathematikai és Természettudományi Közlemények, 3, 1865, p. 192—319, 5, 1867, 207—292). — K a l c h b r e n n e r K. : Icones selectae Hymenomycetum Hungariae. Magyarország hártagombáinak válogatott képei (Budapest, 1873—1877). — K a l m á r, Z. : Mérgeggombák 4. Tégla-vörös susulyka-gomba — Inocybe Patouillardi Bres. (Magyar Gombászati Lapok, 2, 1945, p. 40—41). — K o n r a d—M a u b l a n c : Icones selectae Fungorum (Paris, 1924—1937). — K o n r a d—M a u b l a n c : Les Agaricales (Paris, 1948). — L a n g e, J. E. : Flora Agaricina Danica (Copenhagen, 1935—1940). — M o e s z, G. : Budapest és környékének gombái (Botanikai Közlemények, 39, 1942, p. 281—601). — M o s e r, M. : Die Blätter- und Bauchpilze (Jena, 1953). — R i c k e n, A. : Die Blätterpilze (Leipzig, 1910—1915). — S c h u l z e r, St. : Manuscriptum (18**). — S m o t l a c h a, F. : Atlas hub jedlych a nejedlich (Melantrich). — S z e m e r e, L. : Gombásköny kezdők részére (Budapest, 1926). — S z e m e r e, L. : Hazánk-ból újabban kimutatott lemezesbélésű gombák (Botanikai Közlemények, 24, 1927, p. 178—181). — S z e m e r e, L. : Gombaspórak kétalakúsága (Botanikai Közl., 1955, p. 97—101).

The *Inocybe* Species of Hungary

By L. Sz e m e r e, Somogyfajsz

Author presents descriptions and concomitantly critical remarks of the 69 European *Inocybe* species. 42 species had been found in Hungary, and the occurrence of 27 further species seems probable.

The well-known species *godeyi* Gill. (= 7), *bresadolae* Masee (= 7.) *bucknalli* Masee (= 45.), *viscidula* Heim (= 52.), *friesii* Heim (= 53), *striata* Bres. (= 53.), and *langei* Heim (= 63.) do not appear in the list, as author synonymized them with the species *Patouillardi* Bres (7), *flocculosa* Berk. et Br. (45), *trechispora* Bk. (52.), *umbrina* Bres. (53.), and *decepiens* Bres. (63.). Author, notably, cannot regard the smoothness or angularity of the spore as a differentiating specific character; nor the spore or absence of an actual cystid of the fungus in question. (7.). The dimorphism of the spore is presumed in *In. petiginosa* Fr. sensu Gill. et sensu Bres. (57.); and also in *In. hystrix* Fr (41.). Not alone the congruency of the conspicuous macro-characters are striking in the cases of the fungi compared, but also the similar hues of coloration of their spores, and also the fact that the sizes of both the spores and the cystids fall between the measurement-limitation brackets.

The smooth-spored *In. hystrix* Fr. (41.) agrees with the non smooth-spored *In. asinina* Kalchbr. K a l c h b r e n n e r remarks that his fungus strikingly resembles *In. hystrix* save that its spore is not smooth. Therefore, because of the differences of the spores, he did not identify the two fungi; just as B o u d i e r did not draw his smoothspored *In. ionipes* to *In. flocculosa* (45.), as this latter is not smooth-spored. Even so, he only refers to the similarity. The congruence of the macro-characters occurs in the cases of so many smooth-spored and not smooth-spored double-species that the form of the spore (in the cases enumerated above) being a state only is a much greater probability than that we have to do with as many convergences regarding the macro-characters.

With reference to the contention that the presence or absence of actual cystids cannot be regarded as a specific differentiating character, author submits the following consideration: the genus *Gloeopeniophora*, segregated from the *Peniophora*, could not be maintained by the demonstration of the fact that the identical species at one time has, and at another time does not have, a gloecystid. *In. lanuginosa* Fr. ex Bull. has a real cystid, whilst *In. casimiri* Vel., considered as its variation, has no real cystid. *In. goodeyi* and *In. patouillardi* grow, according to Smotlacha, in similar localities, and often simultaneously.

Since only one of the names of the species, drawn together because of the sporal dimorphism, can be sustained (as the other name will shrink into synonymy on the fact that the sporal dimorphism is but a state and not a variety), these species cannot conform with the present considerations; so author designates them as *In. trechispora* Bk. sensu Szem., etc. The fungus *In. petiginosa* Fr., makes a notable exception because, on the ground of its double interpretation, it does not have two names. This species has to retain its name as *In. petiginosa* Fr. sensu Gill. et sensu Bres.